

Nas tednik Korošci

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

WARMUTH-ov
NAGRADNI RAZPIS
za materinski dan
(Glej stran 4)

LETO XI/STEVILKA 16

CELOVEC, DNE 23. APRILA 1959

CENA 1.50 SILINGA

Zapad in Nemci

Eno izmed glavnih vprašanj, ki danes vznemirja svet, je ureditev nemškega prostora, ki so si ga zmagoviti zavezniki leta 1945 razdelili med seboj. Toda narodi so živi organizmi in delitev takega živega telesa ustvarja vedno nove probleme. In s temni se bo v prvi vrsti bavila bližnja konferenca zunanjih ministrov veseli, ki se 10. maja sestanejo v Ženevi, ob obalah lepega Lemanskega jezera v Švici. Ker pa leži nemški prostor v osrčju Evrope, je od njega ureditve odvisna tudi usoda Evrope. Bolj kot kdaj koli prej je danes resničen izrek, da smo vsi skupaj na eni ladji, pa naj nam je to prav ali ne. Pa pogledjmo sedaj nekoliko pobliže to nemško vprašanje.

Iz štirih prvotnih zasedbenih con, to je ameriške, britanske, francoske in sovjetske, sta sčasoma nastali dve, kajti med zapadnimi zavezniki Ameriko, Veliko Britanijo in Francijo na eni strani ter Sovjetsko zvezo na drugi strani so kmalu nastali spori, ki so se prelevili v »mrzlo vojno«. Ta se odigrava po vsem svetu, predvsem pa na telesu poražene Nemčije. Z ameriško pomočjo so se zapadne nemške cone kmalu gospodarsko dvignile in združile v Zvezni republiko Nemčiji s prestolnico v Bonnu in demokratično vladavino zapadnega tipa. Sovjetska cona pa se je prelevila v Ljudsko republiko Nemčijo s sedežem v Pankowu. Le v Berlinu je ostala v veljavi razreditev na cone in zasedbena oblast štirih velesil, kajti to mesto sicer leži globoko v notranjosti sovjetske cone, vendar so zapadnjaki napeli vse sile, da ostanejo v nekdanji nemški prestolnici. To so pokazali leta 1948, ki jih je Stalin poskušal izgnati iz mesta s tem, da jim je odrezal vse dovozne poti po suhem in po vodi. Toda ostala je pot po zraku in Amerikanci so takoj upostavili mogočen »letalski most«, ki nima primere v zgodovini ter rešili mesto pred lakoto, sebe pa pred političnim porazom. Zapadna Nemčija je stopila v Atlantski pakt, Vzhodna pa je postala del satelitskega sistema Sovjetske zveze. Obe strani sta s tem svoje vojne pridobitve vojaško, politično in gospodarsko konsolidirali in zavarovali.

Zapadnonemški politiki so uspeli dobiti s strani atlantskih zaveznikov obljubo, da bodo ti podpirali bonnsko vladno pri njenih prizadevanjih za nemško zedinjenje. Ustvarjen je bil tudi ustrezen program: najprej bi naj bile izvedene v obeh Nemčijah svobodne volitve, pod mednarodno kontrolo, nato pa bi naj iz tako izvoljenega ljudskega zastopstva sestavljena po demokratičnih pravilih skupna vsenemška vlada.

Sovjetska zveza na te predloge ni hotela nikdar pristati, ker bi to pomenilo praktično izgubo tega, kar si je v vojni proti Hitlerju pridobila. Po drugi strani bi se pa z izgubo Vzhodne Nemčije zamajal ves satelitski sistem, kajti Čehoslovaška in Poljska ne bi bili več obkoljeni.

V zameno za take volitve pa je Sovjetska zveza predlagala pogajanja in sodelovanje med obema nemškima državama, umik vseh tujih čet iz srednjeevropskega prostora in končno nevtralizacijo Nemčije. To bi pa praktično pomenilo, da bi ta nevtralizirana Nemčija prišla v celoti pod sovjetski vpliv, kajti dočim bi se ameriške čete morale pri umiku iz Nemčije umakniti preko oceana, bi pa sovjetske čete ostale na Poljskem, to je v neposredni bližini.

Jasno je bilo, da Zapad na te predloge ni pristal. Tako je nemško vprašanje začelo v slepo ulico. Iz tega položaja lahko nastanejo mnoge nevarnosti, kot kaže nova berlinska kriza, ko Stalinov naslednik Hruščev poskuša zopet spraviti zapadnjake iz nekdanje nemške prestolnice. Očitno je, da nobeden izmed »velikih« v bistvenih točkah ne mara popustiti, vojne si pa zaradi tega tudi ne upa začeti ne eden in ne drugi, oziroma oba vesta, da je ne smeta začeti.

V tem položaju si na Zapadu vedno bolj utira pot misel, da nima pomena si zakrivati oči pred dejstvi ter da je treba priznati tudi v diplomatski formi obstoj dveh nemških držav. Res je, da z ozirom na Nemce to ni idealna rešitev in da bo razdeljenost nemškega naroda povzročala resne probleme. Po drugi strani pa, kdo ve kakšne še večje probleme bi utegnila povzročiti nova zedinjena in oborožena Nemčija.

Hruščev bolan

Pozornost inozemskih opazovalcev je zbudila vest moskovskih časopisov, da je Nikita Hruščev, generalni tajnik komunistične stranke in ministrski predsednik Sovjetske zveze obhajal svoj 65. rojstni dan. Vest je bila objavljena dne 19. aprila, ko pa so nekateri vestneži prelistali kalendar obletnic važnih sovjetskih osebnosti, so ugotovili, da je vsemogočni Nikita bil že 16. aprila 65 let star. Ko so se pa potem še dalje zanimali, so ugotovili, da se je Hruščev zadnjikrat pojavil v javnosti 27. marca, ko je sprejel generalnega tajnika Združenih narodov Daga Hammarskjölda.

Zvedelo se je, da je baje Hruščeva ob priliki nekega sprejema na poslaništvu Vzhodne Nemčije zadela kap in da se je v začetku aprila podal na oddih na Krim, kjer je še sedaj.

O značaju bolezni ne prinaša časopisje nobene vesti in tudi inozemski časnikarji niso mogli ničesar zvedeti.

Na zunaj izgleda, da je Hruščev še vedno neomejeni gospodar Sovjetske zveze, kajti uradno glasilo »Pravda« prinaša nenavadno dolge čestitke, ki so mu jih izrekli Mikojan in drugi člani vlade, v uvodniku pa slavi Hruščeva kot »moža prekipevajoče energije«, ki ga diči »držna podjetnost in preizkušena modrost«.

Srčne težave so postale nekake poklicne bolezni politikov današnjih dni. Predsednik Eisenhower je utrpel že dva srčna napada, a si je potem vedno opomogel. Vendar je med njim in Hruščevom velika razlika, kajti njemu je mesto predsednika do izteka njegove po zakonu določene dobe zagotovljeno, Hruščev pa ostane na oblasti samo tako dolgo, dokler se more sam na njej vzdržati. In ta borba je vse prej kot lahka.

Vedno pogostejše srčne bolezni vodilnih politikov pa kažejo, da je kljub sijaju in opojnosti oblasti, ki jo imajo ti močje v rokah, ta poklic le zelo naporen in jih zanj ne kaže zavidati.

Incident ministra Figla pred Evropskim svetom

Ob priliki 10-letnice obstoja Evropskega sveta, ki ima svoj sedež v Strassburgu in združuje v posvetovalno skupnost srednje in zapadnoevropske države, je avstrijski zunanji minister Figl bil določen kot slavnostni govornik, kajti on je sedaj predsednik odbora ministrov držav članic Sveta.

Minister Figl je, kot je pri takih prilikah običaj, svoj govor sestavil v pisмени obliki in ga v prevodu že pred pričetkom seje posvetovalnega evropskega parlamenta dal na razpolago vsem članom, med katerimi so tudi italijanski parlamentarji. V Figlovem govoru je bilo omenjeno tudi vprašanje Južne Tirolske kot ena izmed zadev, pri katerih se je dosedanje sodelovanje evropskih narodov izkazalo kot nezadostno. Na to je bil navezan poziv za

rešitev tega vprašanja v evropskem duhu, kajti sicer se bo Avstrija morala pritožiti na mednarodne ustanove.

Čim je med slovesnim govorom ing. Figl izrekel besedo Južna Tirolska, ga je prekinil italijanski poslanec Lucifero in izjavil, da vprašanje Južne Tirolske ni na dnevnem redu. Predsednik skupščine, Belgijec Dehouse, je temu stališču pritrdil, ker ni običaj pri skupnih slovesnostih naveden sporna vprašanja. Ing. Figl je to sprejel na znanje, izpustil odstavek o Južni Tirolski ter v naglici končal še preostali del svojega govora.

Ta incident je zapustil v mednarodno-političnih krogih neprijeten vtis. Tudi v Avstriji so mnenja o umestnosti tega koraka deljena.

Resolucija tržaških Slovencev o Koroški

Glavni odbor »Slovenske demokratske zveze« v Trstu se je sestal pred kratkim pod predsedstvom dr. Josipa Angeletta in obravnaval tekoče zadeve. Član odbora prof. Rudolf je podal obsežno in temeljito poročilo o položaju na Koroškem, ki ga v bistvenih točkah objavlja ondotni list »Demokracija«. Na seji je predlagal protestno resolucijo, ki je bila po živahnem razpravljanju soglasno sprejeta. Ta pravi med drugim:

Demokracijski Slovenci, organizirani v Slovenski demokratski zvezi za Tržaško

ozemlje, energično protestiramo proti sistematičnemu raznarodovanju naših bratov na Koroškem, ki ga nemškoavstrijske oblasti in zasebniki izvajajo že stoletja. To se je dogajalo z nasilnim naseljevanjem Nemcev na slovensko zemljo, z ustrahovanjem Slovencev v »vindišarje«. — Demokratični Slovenci Tržaškega ozemlja pozivamo svetovno javnost in zadevne mednarodne organizacije, da v interesu miru v osrčju Evrope iztrebijo preživelo kolonialno in raznarodovalno dediščino nacizma in fašizma.

Ob robu volilne propagande

»Volkszeitung«, Celovec, dne 14. IV. 1959:

O volilnem govoru zveznega kanclerja ing. Raaba na dvorišču deželnega dvorca v Celovcu beremo v omenjenem listu:

»Kancler je začel svoj govor s spominom na Maribor, skozi katerega je leta 1918 v sklenjenem redu vodil svojo četo. V Mariboru je že bila jugoslovanska Narodna garda, ki se je veselila, da se je iztrgala iz takozvane »ječe narodov — Avstrije«. Takrat so veseli odšli od nas, danes bi se pa s prav takim veseljem vrnili, če bi imeli glasovnico za svobodne volitve.«

»Tagespost«, Gradec, dne 16. IV. 1959:

»Gradec (APA, ED). Po soglasnih poročilih več Avstrijcev, ki so včeraj prekorčili mejo pri Špilju, prihajajo iz Jugoslavije, so včeraj okrog 19. ure slovenski demonstrantje v Mariboru nadlegovali in zmerjali vozače avstrijskih avtomobilov. Osebnost ni bil nihče napaden, vendar je nekaj avstrijskih vozil bilo poškodovanih. Tako so enemu vozilu odtrgali spoznavno tablico in prerezali električne napeljave. Drugim vozilom so stranice pomazali s slovenskimi napismi, ki so protestirali proti novemu zakonu o manjšinskem šolstvu na Koroškem.«

- K R A T K E V E S T I -

V zapečatenem železniškem vagonu je pobegnila 61-letna Elizabeta N. s svojim 15-letnim sinom iz Madžarske, potem ko so ji ondotne oblasti odbile vse prošnje za izselitev k možu, ki živi v Braziliji. Ta je že za časa velikega madžarskega upora bil prišel v Avstrijo in odšel nato naprej v Brazilijo.

Prvič z Dunaja v Moskvo je poletelo potniško letalo avstrijske letalske družbe AUA. Konec maja bo na temelju sporazuma med Avstrijo in sovjetsko vlado uvedena služba avstrijske letalske družbe med obema prestolnicama.

V Ameriki je prvič nastopil sloviti »Ballet Bolšoj« iz Moskve. Že več mesecev pred prihodom tega najboljšega ruskega baleta so bile vse karte vnaprej razprodane in ameriški aranžer gostovanja, znani »manager« Sol Hurok, si je nakopal na tisoče sovražnikov med osebami, ki jim ni mogel dati kart, čeprav so mu nudile kakršno koli vsoto. Pri tem gostovanju je sicer dobro zaslužil, pač pa je zaradi skrbi in razburjenja izgubil 3 kg na teži, je potožil.

Protiletalsko zaščitno vajo so imeli v New Yorku (USA) minuli teden. Bila je tako stroga in natančno izvedena, da so celo na največji svetovni borzi, na znani Wall Street, morali za pol ure ustaviti borzno poslovanje.

Na skupno 37 let je bilo obsojenih 5 študentov univerze v Drazdanih (Dresden) v Vzhodni Nemčiji. Državni pravdnik jim je očital, da so fantje pripravljali politični prevrat v deželi z namenom, da zrušijo sedanjo komunistično vladavino in da so izvrševali sabotažna dejanja proti »ljudski imovini«. Razprava je bila za zaprtimi vrati.

Papež bo poročil belgijskega princa Alberta, 21-letnega mlajšega brata sedanjega belgijskega kralja Baldovina, z italijansko princeso Karlo Ruffo di Calabria. Upajo, da se bo kmalu tudi princ kraljevski brat, ki je znan po svoji boječnosti do žensk, odločil za ta korak, vsaj iz »državnih razlogov«. Nevest, tudi zelo bogatih, mu ne manjka.

Dirkač je zavozil v množico pri neki avtomobilski tekmi v Argentini. Pri tem je 10 gledalcev obležalo na mestu mrtvih, med njimi sta bili dve ženski in en otrok. Tudi dirkač sam je utrpel smrtonosne varne poškodbe in so ga prepeljali v bolnico. Od 32 tekmovalcev je samo 19 doseglo cilj.

Državni udar je spodletel v Boliviji (Južna Amerika), poročajo iz prestolnice La Paz. Vojaštvo je nastopilo z orožjem proti desničarskim upornikom. V bojih je padlo 54 oseb, nadaljnjih 129 oseb pa je bilo ranjenih. Uporniki so poskušali z orožjem zavzeti vojašnice, vladno palačo, pošto in radijsko postajo. Voditelj upornikov Rafael de la Vega je po zlomu upora izvršil samomor.

Šolski zakon je treba spremeniti

Dunajski tednik »Heute« poroča: »V dunajskih političnih krogih se pojavlja mnenje, da bi bilo treba zakon o šolstvu za slovensko manjšino na Koroškem spremeniti, v primeru da so nekatere določbe tako nejasno izražene, da bi bilo moč ta zakon izrabljati za pritisk na voljo slovenskih staršev.«

Naše prireditve

ŠT. LIPS

Šentlipška Farna mladina vabi na igro:

»POČENI PRSTAN«

ki se vrši v nedeljo, dne 3. maja t. l., ob 3. uri popoldne v Farni dvorani v Št. Lipšu. Vsi prisrčno vabljeni!

Politični teden

Po svetu . . .

Zatišje pred konferenco

V pričakovanju konference zunanjih ministrov je v svetovni politiki nastopilo neke vrste zatišje. Očividno je, da se obe strani namenoma vzdržujeta potez, ki bi utegnile nasprotno stran razdražiti, ali pa ji celo dati povod, da na podjetneža pokaže s prstom čes, ta je rušilec miru!

Vendar pa je bilo tudi v tem tednu nekaj dogodkov, ki jih velja omeniti.

Dulles odstopil, Herter nastopil

Kot je že bilo pričakovati, so zdravniki morali priznati, da ameriškemu zunanjemu ministru Johnu Fosterju Dullesu ne morejo pomagati.

Rakastega obolenja, na katerem trpi Dulles, tudi z najmodernejšimi sredstvi zdravniške vede ni bilo moč ustaviti. Državni predsednik Eisenhower se je moral temu dejstvu vdati in sprejeti Dullesov odstop, čeprav se je le z velikim obžalovanjem ločil od svojega svetovalca, ki ga je najbolj upošteval.

Z Dullesovim odstopom je odšel iz svetovno politične pozornice mož izrednih lastnosti, ki je v zadnjih petih letih suvereno oblikoval smer ameriške zunanje politike in s tem merodajno soodločeval o usodi sveta. Bil je mož globokega razuma in trdnih načel, ki jih je dosledno uveljavljal. S svojo včasih naravnost nediplomatično odkritosrčnostjo si je nakopal mnogo sovražnikov, vendar ni nihče upal dvomiti v iskrenost njegovega dela. Bil je odporen proti slehernemu pritisku in izsiljevanju. To so njegovi nasprotniki tudi onstran železne zaves vedeli in čeprav so ga strupeno napadali, se niso mogli ubraniti nekega spoštovanja pred njegovo doslednostjo. Po poklicu je bil odvetnik, eden izmed najznamenitejših v Ameriki. Bil je tudi globoko veren človek. On sam je bil sicer protestant, njegov sin pa je postal katoličan in celo jezuitski redovnik. Z njim je odšel, in to v tragičnih okoliščinah, z mednarodno politične pozornice tudi velik zagovornik pravice, miru in svobode.

Za njegovega naslednika je bil imenovan njegov dosedanj namestnik Christian Herter. Tudi ta mož, ki se je kot guverner ameriške zvezne države (po naše dežele) Massachussets izkazal kot mož svobodoljubnih idej, je nastopil težko dediščino v težkem trenutku. Kajti brez dvoma gremo prek konference, ki so napovedane za to poletje, k novemu višku poveljne mednarodne politike, ko se bo znova odločevala usoda miru.

Dalai lama obtožuje komunistično Kitajsko

Verski in svetni poglavar Tibetancev Dalai lame je prispel v Mussorie, kraj, ki mu ga je indijska vlada odkazala za bivališče in stopil pred svetovno javnost s svojo prvo izjavo. V njej je odločno obsodil komunistično kitajsko vlado ter jo obdolžil, da je prelomila pogodbo med Tibetom in Kitajsko, po kateri naj bi Tibet ohranil samovlado in svojo tradicionalno versko in politično ureditev. Kitajci pa so v tej deželi, ki jo vladajo menihi pod vodstvom Dalai lame, ki je »včlovečeni Buda«, to je neke vrste božanski kralj, hoteli uvesti komu-

nizem in začeli v deželo pošiljati celo kitajske naseljence. Obdolžil je tudi komunistične čete grozdejev nad prebivalstvom. Kitajske čete so s topovi uničile več samostanov ter pobile mnogo budističnih menihov.

Kitajska vlada, ki je doslej trdila, da je bil Dalai lama ugrabljen po upornikih, je na te izjave ježno odgovorila, čes da je Dalai lama »lažnivec in goljuf.« Po poročilih iz Tibeta v gorskih predelih dežele še vedno divja upor, ki ga kitajske čete ne morejo uničiti.

Nasser se obrača proti zapadu

Sovjetska podpora Iraku, kamor pride vedno več orožja in instruktorjev iz Sovjetske zveze, je zelo vznemirila Nasserja, ki mu iraški diktator Kassem ograža tako prvenstvo med arabskimi nacionalisti, kakor tudi prednostno podporo s strani Sovjetov. Izgleda, da so v Moskvi prišli do spoznanja, da utegne šibki Kassem, ki se mora tudi v lastni državi naslanjati na komuniste, bolje služiti ciljem sovjetske zunanje politike ter da bi bilo Irak laže izgraditi v sovjetsko postojanko kot Egipt, kjer Nasser zapira domače komuniste in se samo v zunanji politiki naslanja na Sovjetsko zvezo, posebno dokler je to koristilo tudi njemu samemu. Sovjetska zveza je »repatriirala« nekaj sto iraških Kurdov komunističnega prepričanja, ki so se za časa vlade protikomunističnega Nuri paše bili zatekli v Sovjetsko zvezo. To je Nasserja še bolj vznemirilo in obtožil je Sovjetsko zvezo, da se vmešava v egiptovske notranje razmere, ker zahteva izpust komunistov iz ječ. Dejal je celo: »Simpatije, ki si jih je v treh letih v Egiptu Sovjetska zveza pridobila, jih je sedaj v pičlih treh tednih zapravila.« Ni čuda, saj gre Nasserju za kožo. Na zapadu so topot bili hitri: V Kairo je prispela minuli ponedeljek posebna komisija Svetovne banke, da preuči možnosti za gospodarsko pomoč Egiptu.

. . . in pri nas v Avstriji

Volilna borba se poostreje

Med tem ko se volilni dan vedno bolj približuje, postaja tudi propagandna borba med strankami vedno ostrejša. Izgleda, da je OeVP šla v te volitve z bolj jasno in podrobno izdelanim bojnim programom za volilno kampanjo kot socialisti. Objava sicer nekoliko zastarelega poročila o provizijah socialističnih prijateljev pri VOEST-u in drugih velikih poddržavljenih podjetjih ni zgorela učinka, kajti razumljivo je, da ljudi zanima, kako se da na lahek način zaslužiti denar. Socialisti so seveda odgovorili s škandali pri OeVP, toda stara resnica je, da je prvi udarec najbolj učinkovit, posebno če se pride nepričakovano. Po drugi strani so pa ljudje že na škanđale pri takozvanih meščanskih strankah vajeni in jih ne prizadenejo toliko, kot če slišijo, da tudi prijatelji delavstva niso odporni proti krivičnemu mamonu — denarju. Volilna borba se je zaradi tega zelo poostрила, o čemer pričajo tudi medsebojna zaplenjevanja časopisov prek državnega pravnštva, številne tiškovne tožbe pri sodiščih in podobno. So

to vse po zakonih predvidene reči, vendar doslej pri nas niso bile v navadi.

Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima

To medsebojno oblikovanje z golidami gnojnice obeh koalicijskih strank, ki sicer že nad deset let družno vladata Avstrijo, pa doslej nobenemu izmed prizadetih ni prineslo nobenih koristi. Priprosti človek si misli: Glej, saj so vsi enaki! To seveda opozicionalne stranke, to je komunisti in nacistično pobarvani neodvisneži (FPOe) krepko izkoriščajo. Skoraj bi lahko rekli, da sta jim obe koalicijski stranki s tem načinom volilne propagande prihranili znatni del stroškov za volitve. Imajo namreč lahko stališče, ko govorijo ljudem: Glejte, oboji so enako umazani, dajte raje glasove nam, ki smo čisti!

Komunisti s tem ne bodo kaj pridali dobili, kajti oni so umazani s krvjo svetovnega komunizma, ki je na Madžarskem in v Tibetu pokazal svoj pravi obraz, pa tudi sicer ga avstrijska javnost istoveti z Rusijo (brez upravičenih razlogov seveda, pa kdo se bo prerekal z ljudskimi predsodki), kar ji tudi prav gotovo ne bo prineslo novih glasov. Glavni razlog za komunistični neuspeh je pa seve v tem, da je treba Avstrijo samo malo pokukati prek meje, pa vidi, kako izgleda komunistični »raj na zemlji« in ima ga več kot dovolj. FPOe pa pri svoji križarski vojni za čistost v javnem življenju računa z ljudsko pozabljenostjo. Res je, da se v povojni Avstriji ti tiči niso še imeli prilike korumpirati, kajti njihovih volilcev je bilo premalo za dosego oblasti, pač pa so med njimi vidni veljaki nacizma žalostnega slovesa, ki še doslej niso mogli oprati rjavih madežev s svojih duš.

Vera potegnjena v politiko

Kot je bilo pričakovati, je segla volilna borba tudi na področje vere. »Delovna skupnost katoliških organizacij« je objavila načelne sklepe, po katerih katoličanu ni moč več voliti socialistov zaradi njegovega idejnega programa, posebno pa zato, ker bi oni, ako bi prišli na oblast, ukinili svobodo, ki jo sedaj imamo. Se razume, da so socialisti odgovorili in najprej ugotovili, da ta proglas nima škofovskega odobrenja (škofje stoje nad strankami), nadalje so pa izdali svoj protiproglas, v katerem se sklicujejo celo na izreke pokojnega in sedanjega papeža. Pač sila kola lomi.

Pri nas na Koroškem se bo socializmom precej poznala kandidatura izključenega predsednika Delavske zbornice Truppeja, ki je postavil lastno listo. Poznavalci političnih razmer mu sicer ne prisojajo možnosti za pridobitev poslanskega mandata, pač pa utegne odnesti marsikateri prepotrebni glas uradni Socialistični stranki.

Dirka je še odprta, gre pa proti cilju, vendar presenečenja niso izključena.

Spretnost, ki res napravi vtis. — Londonški »Times« je objavil leta 1858 poročilo svojega posebnega dopisnika iz Kitajske. Nanj je napravila največji vtis velika spretnost kitajskih rabljev, o katerih pravi, da lahko že v nekaj minutah odsekajo sto glav.

V New Yorku so zdaj prepovedali listom oglaševanje, v katerih »se išče mlada in lepa tajnica«. Predsednik državne komisije proti diskriminaciji je odločil utemeljiti s tem, da ima pač vsak delodajalec pravico iskati in imeti lepo tajnico; o tem pa, če je mlada, mora tajnica odločati sama.

Starši imajo pravice, pa tudi dolžnosti!

Profesor Franc Spirago je napisal v nemškem jeziku velik »Katoliški ljudski katekizem«, ki ima 768 strani. Spiragov katekizem je izšel v 60.000 izvodih. Preveden je na 12 jezikov. Katekizem je škofijsko odobren in od mnogih škofov priporočen. Med drugim tudi od škofijskega ordinariata v Celovcu.

Ko Spirago govori o zapovedih, ki jih je Bog dal človeku, posebno ko govori o zapovedi ljubezni do bližnjega, ima posebno poglavje z naslovom: Narodnostno zadržanje kristjanov. V tem poglavju pravi Spirago to-le:

»Kristjan sme in mora svoj narod bolj ljubiti nego tujega; kajti ta ljubezen je že od narave v človeku in je krščanska vera ne odpravlja, marveč jo povečuje in goji.

Če rečemo: Kristjan sme svoj narod ljubiti, je rečeno premalo. Marveč reči moramo: Kristjan mora svoj narod ljubiti. Ljubezen do samega sebe in ljubezen do staršev tudi ni samo dovoljena, marveč zapovedana. In zakaj moramo ljubiti narod, iz katerega izhajamo in ki mu pripada mo? Ker je narod velika družina, veliko krvno sorodstvo. Kakor svoje krvne sorodnike bolj ljubimo nego tujce, tako moramo tudi svoj narod bolj ljubiti kakor vsakega tujega. In kakor otrok svojo lastno mater bolj ljubi nego tujo, ne da bi tujo zaničeval ali sovražil, tako moramo tudi mi svoj narod bolj ljubiti nego tujega, ne da bi tujega zaničevali ali sovražili. Ljubezen do naroda je torej utemeljena v naravnem zakonu, to se pravi: v volji Stvarnikov.

Ljubezen do naroda kažemo s tem, da svoj narod visoko cenimo (obrajamo) in z dovoljenimi sredstvi prispevamo v njegov prospek in obrambo. V obrambo svojega naroda smo posebno tedaj upravičeni, če skušajo naš jezik zatirati. Zatiranje lastne govorice občuti vsak sonarodnjak tako, kakor bi mu trgali jezik iz ust.« Tako Spirago.

Ljubiti svoj narod je torej moralna dolžnost. Nemoralno je torej biti brezbrizen nasproti svojemu narodu; nemoralno je svojega naroda in svoje materinske govorice se sramovati; nemoralno je svoj narod in svojo materinsko govorico prezirati in zaničevati!

Vsak človek in torej tudi starši imajo moralno dolžnost ljubiti svoj narod. Spirago pravi: »Napako stori torej, kdor je nasproti svojemu narodu brezbrizen ali kdor zataji svojo pripadnost do njega.« Kakšno napako? Moralno napako!

Nobenega dvoma ni, da spada k ljubezni do lastnega naroda in do lastne materinske govorice, da svojo materinsko govorico ljubimo; da ji ohranimo zvestobo; da se v njej izobražujemo in spopolnjujemo! Vse to je torej za vsakega človeka in torej tudi za starše moralna dolžnost! Starši imajo torej moralno dolžnost, da naučijo svoje otroke svojo materinsko govorico; da skrbijo, da se otroci v tej materinski govorici ispolnijo in izobrazijo!

Starši storijo torej napako in delajo proti moralnemu redu, če so za lastno materinsko govorico brezbrizni; če svojih otrok ne naučijo svoje materinske govorice; če ne skrbijo, da se njihovi otroci v tej govorici spopolnijo in izobrazijo! Jasno je torej, da starši storijo napako proti moralnemu redu, če odpravijo svoje otroke od pouka v svoji materinski govorici!

Na podlagi Spiragovih izjavljanj so torej starši dolžni (moralno dolžni) skrbeti in zahtevati, da se njihovi otroci tudi v šoli spopolnjujejo in obražujejo v materinski govorici! Odjavljanje otrok od pouka materinske govorice je torej napaka proti moralnemu redu in moralno nedopustno!

Starši so torej moralno dolžni svojo materinsko govorico ljubiti in gojiti in tudi svoje otroke v njej izobraziti!

Z moralnega vidika torej starši nimajo nobene pravice, odjaviti svoje otroke od pouka v materinski govorici!

Moralni red uničevati nima nihče pravice, tudi starši ne!

Materinsko govorico uničevati pa je proti moralnemu redu!

Prazno je torej govorjenje, da imajo starši pravico, zavreči svojo materinsko govorico in odjaviti otroke od pouka v tej govorici!

KULTURNI OBZORNİK

Uspelo gostovanje slovenskega gledališča iz Trsta

Dostojevski-Dardi Zločin in kazen:

Minulo nedeljo je v srednji dvorani Koncertnega doma v Celovcu gostovalo »Slovensko narodno gledališče« iz Trsta z dramo »Zločin in kazen«, ki jo je po istoimenskem romanu Fjodorja M. Dostojevskega priredil Dino Dardi.

V »Zločinu in kazni« obravnava Dostojevski eno izmed osnovnih vprašanj človeške bitnosti: boj med dobrim in zlem, med ponižnostjo in prevzetnostjo, med krivdo in pokoro. Osrednjo os tega dela tvori vera, brez katere je človek slabotni trs, ki ga vsak veter omaje. Okoli odlomka iz evangelija o Lazarju, ki ga je obudila vera, potem ko je že štiri dni gnil v grobu, razvije Dostojevski svojo zgodbo o študentu Razkolnikovu, ki se je v mladostni drznosti hotel postaviti nad zakon, nad vero, nad krivdo in pokoro. Toda ko je z zločinom prestopil usodni prag, se je naenkrat našel sam, bešen in negotov. Šele skrušeno spoznanje krivde mu prek pokore odpre pot k očiščenju in vstajenju. Iz pestrega kalejdoskopa dogodkov in oseb je Dino Dardi izluščil bistveno dogajanje ter ključne osebe in posrečilo se mu

je v kratki čas dveh ur strniti jedro tega dela Dostojevskega. Dramska zgradba je organska od začetka do konca in izpeljana z velikim smislom za zahteve odra.

Gostje iz Trsta so nam nudili predstavo, ki dela čast temu brez dvoma prvrednemu gledališču. SNG v Trstu razpolaga z vrsto kvalitetnih igralcev in režiser Jože Babič je znal iz njih izvahiti vse, kar pač morejo dati. Režijo je vodil s trdnim in gotovo roko, toda s prefinjenim čutom za psihologijo dela, kar je za uspeh take drame neobhodno potrebno. Lika Marmeladova (J. Lukeš) in preiskovalnega sodnika Porfirja Petroviča (R. Nakst) sta bili dozoreli umetniški ustvaritvi, kot prebisk vrhunske igralske kvalitete in resnične, popolne igralske zavzetosti pa moramo omeniti kratki, a intenzivni nastop Štefke Drolčeve v vlogi Katerine Ivanovne. Iz začetne eterične krhkosti in blede neživljenski pa je Sonja (Mira Sardočeva), p9 oznaki v dramatis personae počestnica, v drugem in posebno v tretjem dejanju močno zrastle v besedni in mimski izraznosti ter notranji prepričljivosti. Rodjo Razkolnikova je podal Miha Baloh

na odgovarjajoč način, kar pri tej težavni in malo hvaležni vlogi veliko. Dobro je bil izdelan tudi Svidrigajlov Staneta Starešiniča in prijeten je bil Razumihin Julija Guština. Okrog teh glavnih oseb so se zvrstile ostale, med katerimi je treba posebno omeniti izborna deklo Nastasjo Rodoškovo in imenitnega oštirja Modesta Samcina, ter nam podale živo sliko ruskega življenja in ruske duše.

Bilo je to pretresljivo, globoko v srce segajoče srečanje.

Predstave so se udeležili predstojnik kulturnega urada koroške deželne vlade dr. O. Rudan, jugoslovanski generalni konzul B. Trampuž, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. J. Tischler in drugi. Ko je predstavnik tržaškega gledališča v svojem govoru dejal, da se bo vabilu koroških bratov tudi v prihodnje rado odzvalo, ga je prekinilo burno ploskanje vse dvorane. Upajmo, da se bo ta obojestranska želja uresničila. Pa še eno pripombo prirediteljem: Kadar gre za tako pomembna dela, ki pa ne morejo biti vsakomur dodeljena znana, bi bilo treba nuditi občinstvu vsaj zadostno informativen program ali pa poprev v slovenskem časopisju publiko uvesti v delo.

Ugledni koroški možje slovenskega rodu

(Iz zapuščine pokojnega prelata Valentina Podgorca)

Janez Perkovnik

Leta 1818. se je v Kotmari vesi pri Lekšu rodil sin Janez. V tisti dobi so celo otroke dajali v službo po tovarnah. Bljžnja tovarna za sukno v Vetrinju jih je naprej potrebovala. Lekšov Janez je bil izredno brihten. Vetrinjska tovarna ga je dala za prvi čas v predilnico. Kmalu so zapazili, da se fant izbornu spozna na vseh strojih in so ga dali k popraviljanju strojev. Da se izobrazil, je tovarna fanta poslala v šolo industrijskega in obrtnega društva. Po dovršenih šolah so ga nastavili kot strojnika. Tovarna je zdaj mladega nadarjenega delavca poslala v razne delavnice in tovarne po notranjeavstrijskih deželah, na Češkem in Saškem. Na tem potovanju se je Perkovnik v marsičem temeljito poučil in razgledal. Vrnil se je kot izbornu zvežban strokovnjak v domačo tovarno. Ob domačem potoku je zdaj napravil tovarnico za domače sukno in ob cesti, ki pelje iz Vetrinja v Hodiše, je postavil žago za furnirje. Izumil je mož potem celo vrsto tehničnih pripomočkov: mlatilnico za deteljo, za katero mu je država dala poseben patent. Izumil je iz-

bornu stiskalnico za sadje, s katero je bilo mogoče stiskati mošt hitreje in doseči boljše kakovost, kot na domačih stiskalnicah. Perkovnik je postal polagoma uradni strokovnjak in veččak za stroje za vso deželo. Služil je dolga leta v vetrinjski tovarni bratov Moro. S svojo spretnostjo pripomogel, da je vetrinjski loden ali sukno zadobilo svetoven sloves. Pri vsakem prenavljanju tovarniških naprav je Perkovnik prvi spoznaval potrebo in vporabnost novih strojev in je skrbel, da je bilo vse pravočasno modernizirano. Perkovnik pa ni slovel samo po svojem poznanju predilnih strojev, bil je veččak tudi za vodne zgradbe. Uspešno ga je uporabljala tudi Rainerjeva tovarna za svinčene izdelke v Celovcu. Tukaj je bilo treba dobiti novih strojev in primerno tehnično pravilno izkoriščati vodne sile. Na vse to se je Perkovnik razumel in njegove naprave so se vzdržale dolga leta.

Janez Perkovnik je izrabil naravne talente, katere mu je Bog dal na življenjsko pot. Odlikoval ga pa je tudi preprost, verni značaj, združen s pridnostjo in vztrajnostjo.

V igralnici Monte Carla

Kneževina Monaco se menda sramuje hazardne igre, od katere v veliki meri živi. Prospekti in reklamne brošure vsebujejo temeljite podatke o oceanografskem muzeju in eksotičnem vrtu, o knežji rodbini Grimaldi, športnih prireditvah in podobnem, kazina pa skoraj ne omenja. 290 strani debela propagandna knjižica posveča kazinu komaj dve dobri strani, pa še to največ le arhitekturi, jonskim stebrom kazina, gledališču in slovitemu baletu. Igralnico omenja en sam stavek. To je vse. Besedo ruleta zaman išče v knjižici.

V resnici pa je kazino še danes središče Monaka, vsa pota vodijo vanj. Kdorkoli pride v Monte Carlo, mora pač iti tudi v kazino, pa čeprav je še tako načelna nasprotnik hazardne igre. Ni čuda, če je v kazino vedno dosti tujcev.

Seveda se je danes v Monte Carlu marsikaj spremenilo. Nekdanjega vzdušja Dostojevskega ni več, zaman se oziraš po pravljeno bogatih ruskih velikih knezih, ki v hipu poženejo milijonsko premoženje; v kazinskem parku se ne ustrelj nihče več. Naša plitva doba ne jemlje več resno niti rulete. To se vidi zlasti v površni obleki obiskovalcev. Smoking imajo skoraj le še uslužbenci-krupjeji. Največja privlačnost je še od časa do časa Churchill, ki z vidnim užikom sedi pri mizi, katere najmanjši vložek je 1000 frankov. Dobiva skoraj vedno, najrajši stavi na številko 17. Poleg njega sedi na eni strani njegov tajnik, na

drugi pa stoji komorni sluga, ki zapisuje »permanence«, vrstni red vrženih števil.

Od treh skupin, v katere se delijo obiskovalci kazina, od ljudi, ki igrajo dopoldne, popoldne in zvečer, so večerni igralci najštevilnejši. Večina, predvsem ženske, stavi vsevprek, igralci pokrivajo z »žetoni« (posebnimi igralnimi markicami, ki jih kupiš pri vходу) posamezne številke ali kombinacije števil, švigajo od mize do mize, stavijo hkrati pri več mizah in izgubljajo pogosto pregled nad svojimi vložki. Zanimivo je opazovati, kako igralci ure in ure sedijo na razne sisteme z nepremičnimi obrazi in začnejo staviti šele po obširnih beležkah in računih. Želijo pač izgubiti denar na strogo znanstveni način in ne kar tjavdan. In ker so natančno preučili vse verjetnostne račune, je res nerazumljivo, kako se ruletni kroglici vseeno posreči iti preko vseh teh pravil.

Druga skupina igralcev, popoldanska, pride največini z avtobusi iz bližnjih francoskih in italijanskih krajev, prihajajo pa tudi letoviški gostje. Čeprav posameznik ne izgubi dosti, mora biti skupna vsota že kar znatna. Saj, pride na primer v poldrugi uri običajno okoli 90 avtobusov, z vsakim vsaj 32 potnikov. In če izgubi vsak le 2000 frankov, so izgubili vsi skupaj v poldrugi uri dva milijona frankov. Tako gre uro za uro, dan za dnevom. Nekateri dobivajo, nekateri dobijo celo toliko, da se zdi, da ni težko najti sreče pri ruleti.

Najbolj zanimiva skupina pa so jutranji igralci. Pojavijo se že pred deseto uro in čakajo, da se kazino odpre. To so poklicni igralci, ki so že izgubili v igralnici manjše ali večje premoženje, ostali denar pa uporabljajo zdaj za to, da od rulete živijo. To nikakor ni nemogoče in niti ni tako težko, treba je pač imeti majhen kapital in človek se mora zadovoljiti vsak dan z majhnim dobičkom. Pod nobenim pogojem pa se igralec ne sme pustiti zapeljati igralni strasti.

Ti profesionalci so resni, stvarni ljudje med 50 in 75 leti, ženski je med njimi le malo. Vsak drugi nosi trak častne legije, ki ga je gotovo tudi zaslužil. V nasprotju z večernimi igralci, ki običajno zaupajo svoje vloške krupjeju, stavijo ti gospodje sami. Najljubši vložek jim je navadno 200 frankov: to je tudi najmanjši. V izjemnih primerih pa tvegajo na mah tudi 5000 ali 10.000 frankov. Njihova igra ne kaže nobene lahkomišelnosti ali razburjenja. To pravzaprav že ni nobena igra več, ampak trdo delo. Včasih se tudi dopoldne znajde v igralnici nekaj klepetajočih in smejočih se turistov. Profesionalci jih kritično pogledajo in igrajo dalje. Po največ eni uri igranja vstanejo in odidejo. Njihovo delo je za ta dan končano, zanje velja sedemurni delovni dan. Težko je reči ali igro ljubijo ali sovražijo, verjetno tega niti sami ne vedo.

Prve poklicne osebe v igralnici pa so seveda krupjeji. Za vsako mizo so štirje, na vsakem koncu po eden, dva pa izmenoma vrtita ruletno kolo. Nekoliko zvišeno sedi še peti krupje, takomenovani šef. Krupjeji spravljajo zaigrani denar in izplačujejo dobitke, hladnokrvno, pa naj gre za 1000 frankov ali za milijon. Če se srečni dobitnik izkaže hvalečnega z napitnino v žetoni, oživijo in se v zboru zahvalijo »Merci pour les employés!«.

Kazino zaposluje zdaj pri ruleti sami 277 oseb in 30 pri mizah, kjer igrajo bac-

carat. S pisarniškimi uradniki, blagajniki, paži, natakariji, služabniki itd. je v kazinu zaposlenih skupno 900 ljudi.

Kdor hoče postati krupje, mora biti prej dve leti v kaki drugi kazinski službi. Nato šele pride v šolo krupjejev, kjer se nauči predvsem najpotrebnejših besed tujih jezikov, potem pa šele strokovnih predmetov »chemin de fer«, »trente et quarante« in »craps«, od Američanov prinesene igre na kocke. Traja pa še nekaj časa, preden mladi krupje napreduje toliko, da lahko vrti pri ruleti. Njegovo vedenje se ravna po strogih pravilih. Na noben način ne sme nikoli vtakniti rok v žep, lahko bi ga sumili, da je spravil kak igralni žeton! Robec mu mora vidno moleti iz zunanjege prsnega žepa smokinga. V službi ne sme imeti pri sebi niti žetonov niti denarja. Tudi ne sme z ničimer pokazati, da pozna po dvoranah razdeljene zasebne detektiye.

Vsaka miza začne igro z žetoni, katerih skupna vrednost znaša najmanj 3 milijone frankov. Razbiti banko, to je dobiti več, kot banka lahko izplača, je danes nemogoče. Naj se zdi karkoli, banka izplača vsak znesek in igra se nadaljuje. Tudi za primer kratkega stika je poskrbljeno: kazino ima lastno elektrarno, ki jo takoj vključijo, brž ko je potrebno.

Krupje je donosen poklic. Mnogo krupjejev ima lastno hišo in svoj avto. Visoke napitnine pa razdelijo po določenem ključu med vse, tako da pride povprečno od tisoč frankov na posameznika 30 frankov. Pompozno oblečeni lakaji, ki obiskovalcem prižigajo cigarete in podobno, pa dobijo napitnino lahko vso obdržijo.

Prebivalci Monaca so državljani posebne vrste. So modri in previdni ljudje. Ne služijo vojakov, ne plačujejo davkov, vstop v kazino jim je prepovedan. Njihova blaginja sloni na neumnosti drugih, zato jim je življenje gotovo še prijetnejše.

Dve tretjini človeštva strada

Prebivalstvo naše Zemlje narašča tako hitro, dočim proizvodnja živil zaostaja za povečanimi potrebami, je ugotovila neka ameriška statistična organizacija, ki izdaja vsako leto »Population Bulletin« (Pregled prebivalstva). Že danes dve tretjini (1,8 milijarde) prebivalstva na svetu strada.

Proizvodnja živil je leta 1956 po vsem svetu znašala skupno 800 milijonov ton. Ta živila pa so bila zelo neenakomerno razdeljena po svetu. Dočim v Ameriki in Evropi (predvsem Srednji in Zapadni) vlada sorazmerno obilje, pa prebivalstvo milijonskih držav v Afriki in Aziji strada. Če bi razpoložljiva živila enakomerno razdelili po vsem svetu, že sedanja proizvodnja ne bi zadoščala več za normalne potrebe človeškega telesa. Vsi bi morali stisniti pa-

sove kot v letih najhujšega vojnega pomanjkanja.

Zaradi izboljšane zdravstvene službe po vsem svetu, uspešnega zatiranja nalezljivih bolezni je tudi v zaostalih predelih umrljivost otrok zelo padla, starostna doba ljudi pa se je znatno podaljšala. Preseček rojstev je iz leta v leto večji. V naslednjih dveh letih se bo prebivalstvo Zemlje povečalo za 100 milijonov. Danes cenijo prebivalstvo Zemlje na dve in tričetrt milijarde, leta 1962 bo na Zemlji bržkone 3 milijarde ljudi, leta 2000 pa 6 milijard.

Iz leta v leto postaja večja potreba po živilih, katerih proizvodnjo bo treba zvišati s povečano uporabo umetnih gnojil, z obdelavo novih sedaj neizkoriščenih površin, treba bo pa najti tudi nove možnosti pridelave hrane iz morskih alg (rastlin, ki rastejo v vodi).

eskadrami. Ker je bit pa Napoleon medtem izvedel, da se pripravljata na napad tudi Rusija in Avstrija, je moral vnovič opustiti misel na vdor v Anglijo in odvesti konec meseca julija svojo »veliko armado« proti Nemčiji, mornarici je pa ukazal, naj krene nazaj v Sredozemlje. Zgodovinskega dne 21. X. 1804. je plula francosko-španska mornarica (33 bojnih ladij) mimo rta Trafalgar (zapadno od Gibraltarja). Tu jo je napadla angleška mornarica pod poveljstvom Nelsona, jo deloma uničila, deloma pa razpršila in to je uničil potem naslednjo noč vihar. Rešilo se je komaj 9 ladij in misel na kako izkrcanje v Angliji je bila sedaj seveda dokončno pokopana. Tako so ostali Angleži resda brez vsakega resnega nasprotnika na morjih, toda vojna se ni odločevala tu, temveč na kopnem.

Angleži so izrabili svojo prevlado na morju seveda za to, da so skušali blokirati vso francosko pomorsko trgovino, a Napoleon je skušal na drugi strani blokirati Anglijo s tem, da ni hotel izprazniti zasedene Holandije, da je zaprl Angležem vse luke tistih celinskih držav, ki jih je bolj ali manj obvladoval. Že tedaj je začel Napoleon uvidevati, da bo mogel obvladati Evropo le s tem, če ustvari iz vse celine eno samo gospodarsko celoto in to popolnoma zapre Angliji (»celinska zapor«). Toda kakih učinkovitejših uspehov tedaj še ni mogla pokazati ne prva in ne druga blokada (zapora), zlasti ker sta ostala Baltik in Jadran še vedno odprta. Napoleon pa ni nikoli opustil upanja, da bo prej ali slej uklonil Angleže s tem, da jim bo onemogočil ves njihov izvoz na evropska tržišča. Ta medsebojna blokada bi ne bila tedaj še niti preveč vznevoljevala drugih držav, ako bi pri vladarjih ne bila trajno tlela mržnja proti »korziškemu uzurpatorju«, kakor so navadno nazivali Napoleona na tujih dvorih.

(Dalje prihodnjič)

FRAN ERJAVEC:

235

KOROŠKI SLOVENC

III. del

Kot tisoč let prej Karel Veliki, je hotel dobiti tudi Napoleon potrdilo svojega novega dostojanstva od najvišje duhovne oblasti na zemlji, zato ni naročil povabiti k svoji posvetitvi in kronanju le najuglednejše predstavnike iz vse države, temveč je naprosil samega papeža, da izvrši kronanje. Papež se je nekaj časa pomišljal, da ne bi preveč vznevoljil ostalih vladarjev, končno je pa na veliko razočranje rojalistov le pristal v upanju, da doseže s tem kake nove ugodnosti za Cerkev. Kronanje je bilo izvršeno z vsem sijajem dne 2. XII. 1804. v pariški stolnici Notre-Dame, a preden bi mu moral papež položiti krono na glavo, ga je Napoleon prehitel, vzel krono in si jo sam posadil na glavo, zatem pa še svoji ženi Jožefini (baj je bil pa papež o tem v zadnjem trenutku obveščen), nakar je prisegel na svobodo in enakost. Toda velike slavnosti, ki so spremljale Napoleonovo kronanje, so le malo povečale njegov ugled, pač ga je pa to prvič vidno oddaljilo od ljudstva.

Medtem je trajala še skoro dve leti vojna z Anglijo brez kakih vidnih uspehov, obema strankama pa povzročala številne nepredvidene težkoče. Anglija je imela tedaj 55 linijskih bojnih ladij (kmalu zatem pa celo 115) proti komaj 13 popolnoma opremljenim francoskim, zato je lahko takoj zaprla francoske luke in zatrla vso francosko pomorsko trgovino. Napoleon je skušal čimbolj pospešiti svojo oborožitev, toda manjkalo mu je denarja, vključ temu da je iztisnil od vazalnih držav vse, kar se je le dalo; zasedel je pa več važnih luk v Sredozemlju in

ob Severnem morju in zaplenjal angleško blago, kjer koli ga je dosegel. Toda to Angležev seveda še ni moglo spraviti na kolena.

Glede na ta neodločni položaj Napoleonu ni preostajalo drugega, kot da skuša vdreti v samo Anglijo. Kakor že tri leta poprej, je začel tudi sedaj zbirati posebno »veliko armado« (»Grande armée«) ob Rokavskem prelivu in resno mislil na vdor v Anglijo, ki je bila na suhem brez upoštevanja vrednih bojnih sil, a je imela zato tem več žilave vztrajnosti. Napoleonu čet seveda ni manjkalo, toda pri njem je bilo glavno vprašanje, kako priti čez morje, zlasti ker je Rokavski preliv navadno jako razburkan. Iskal je raznih načinov in sredstev, a končno je spoznal, da je prevoz možen le v megli s pomočjo bojnih ladij, katerih je imel pa premalo in prešibkih napram angleškim, ne glede na mnogo večjo angleško pomorsko izurjenost. Vključ temu je pa ukazal meseca maja svoji sredozemski eskadri, da predre angleško blokado, se združi z ono v Brestu ter nato očisti Rokavski preliv, in tudi sam se je potem poletil podal k svoji »veliki armadi« v Boulogne. Toda ker je pozimi 1. 1804–05. zaradi Napoleonove politike v Italiji vnovič grozil avstrijski napad, je bil prisiljen svoj vdor v Anglijo odložiti, a svojo mornarico je napotil v Ameriko, da bi tam vznemirjala angleške kolonije.

Ker so pa Angleži nadlegovali tudi Špance, so jim konec 1. 1804. napovedali vojno še ti in združili svojo mornarico s francosko. To je opogumilo Napoleona, da je vnovič ukazal združeni francosko-španski mornarici, naj najprej zanesse čim večji nered v angleško mornarico, nato pa krene proti Rokavskemu prelivu in sprejme tam bitko, nakar bi izrabil prve meglene dni in vdrl v Anglijo. Francoska sredozemska mornarica se je zato vrnila v evropske vode, križarila par mesecev ob zapadnih obalah in prihajala večkrat v spopade z manjšimi angleškimi

SELE

(Zanimivo odkritje, »Veriga« in slovo)

Stare lesene pd. Klemenjeve hiše, ki je že lezla na kup, ni več. Na njenem mestu se bo kmalu dvignila nova, večja, zidana hiša. Pri kopanju temeljev za novo hišo so zadeli na močne zidove pod prejšnjim tlakom, ki so tvorili štiri male prostore brez vhodov. Domneva se, da so to bila skrivališča za skrivače iz tistih časov, ko so fante lovili za dolgotrajno vojaško službovanje.

Na planini pod Košuto je vojaško strelišče. Zdaj bo menda vojaščina le začela graditi tja nameravano cesto. Vojaki so že odstranili dva Kobovnikova hleva, ki bi cesto ovirala in bodo posestniki postavili novega.

Vsako leto pridejo na tretjo povelikonočno nedeljo k nam v procesiji Obirčani. Ob tej priliki je posebno zanje prosvetno društvo ponovilo igro »Veriga«. Nastop tamburašev in zelo dobro podana igra sta vsem gledalcem močno ugajala. Pri igri je v vlogi Mine, Markove žene, še nastopila Ana Oraž, pd. Hajnžičeva, lahko rečemo, najboljša igralka našega odra. To je bil njen poslovilni nastop. Naslednji dan se je že podala na službeno mesto v bolniški zavod sester salezijank na Predarlško. Idealno dekle so vsi zelo spoštovali in jo bo močno pogrešala domača družina, dekliška kongregacija in mnogi drugi. Naj jo pri prvem odhodu v svet vodi božja roka povsod in jo še privede k nam v domači kraj!

ŠT. PETER PRI GRABSTAJNU

Dne 23. marca, na Veliki četrtek smo spremili na pokopališče v Jelovcah Valentina Piceja, Petricovega očeta, ki je umrl po kratki bolezn. Žalujemo družini iskreno sožalje.

ŠT. VID V PODJUNI

Kakor je naš list že poročal, je tukajšnje izobraževalno društvo dvakrat priredilo v Voglovi dvorani igro »Prisega ob polnoči«, z njo pa je gostovalo tudi v Žitari vesi. Polna dvorana pri vseh treh prireditvah je najlepše priznanje za trud požrtvovalnih igralcev.

Dne 22. februarja je izobraževalno društvo »Danica« imelo svoj občni zbor, na katerem je bil ponovno izvoljen dosednji zaslužni predsednik Milan Hobel, Rokov v Pogreah. Tudi ostali odbor je ostal povečini nespremenjen. Želimo mu v novem poslovnem letu obilo uspeha.

V mesecu marcu smo tudi pri nas imeli šivalni tečaj z običajnim zaključkom na velikonočni ponedeljek.

ŽITARA VES

V torek, dne 7. aprila smo pokopali Petra Kuesa star., Rogačevega očeta na Veseleh. Rajni je zadnja leta svojega življenja prebil pri hčerki Jožefi, omoženi v Žitari vesi. Pokojnik je bil vedrega zna-

čaja in znan kot šaljivec. Obilna udeležba ljudstva na pogrebu je bila dokaz njegove priljubljenosti. Želimo njegovi duši večni pokoj, težko prizadetim sorodnikom pa izražamo naše sožalje.

KAPLA NA DRAVI

Od pristojne strani smo zvedeli: V nedeljo dne 26. aprila bo pri nas birma. Začetek točno ob 8. uri zjutraj. Opozarjamo birmance in botre, pa tudi vse ostale vernike, da pridejo pravočasno v farno cerkev.

GORENČE

Zelo poredko se oglašamo v našem listu, ki ga pa radi prebiramo. Ne pravijo pa zastonj, da smo zaplankani. Kajti na severu imamo goro Gorenčico, na kateri teče jezikovna meja in samo cesta Velikovec — Labud nas povezuje z ostalim svetom.

Izgleda pa, da bo kmalu bolje. Minuli teden so se k nam pripeljali blesteči črni avtomobili in v enem je sedel sam minister Waldbrunner. Od slovesnega začetka gradbenih del za elektrarno v Kazazah so v devetih avtomobilih prišli k nam, da si ogledajo novo traso (progo), po kateri bo tekla slovita Podjunska železnica. Prav posebno so si ogledali kraj, kjer bodo postavili visok most čez Dravo. Je to na severnem bregu reke kakih 20 korakov zahodno od posestnika pd. Ladičnika, na južnem bregu pa kakih 200 korakov vzhodno od posestnika pd. Anžeja. Od tam bo železnica tekla proti Dobu in Pliberku. Blizu hiše pd. Gore bodo pa menda zvrtili predor (tunnel) v Granitztal, da bo mogel »lukamatija« žvižgati naprej proti Št. Pavlu.

V Gorenčah se bo marsikaj spremenilo. Po dolgem jih bo prerezala cesta, počez pa še železnica. Gospod minister je dejal, da bodo začeli z deli že letos sredi junija. Z železnico bo prišlo v Gorenče marsikaj dobrega, bojimo se pa, da tudi marsikaj slabega. Dozdaj smo večkrat slišali praviti »Oj zlate Gorenče«, kmalu pa bodo menda le še — železne. Ko bomo zidali dravski most in vrtali predor, se bomo še kaj oglašili in povedali, kako te reči gredo naprej. Gradbena firma, ki je izvršila poskusna vrtanja, je bodoči predor že krstila z imenom »Langenbertunnel«.

Pa še nekaj bi pripomnili. Upamo, da so visoki gospodje z Dunaja in Celovca ob priliki svojega obiska na lastnih sedalih občutili kako zanič je naša cesta; in še to upamo, da so kljub mehko oblazinjenim sedežem njihovih avtomobilov ti sunki

zdržali njihove možgane ter jih pripravili do sklepa, da je tu treba nekaj storiti, namreč cesto popraviti. Drugače se utegne zgoditi, da se bodo vozila, ki bodo dovažala gradbeni material za novi most na jamasti cesti pokvarila še preden bodo prišla na cilj.

ŽELEZNA KAPLA

(Zadnja pot uglednega obrtnika)

V ponedeljek dne 13. aprila smo pospremili k večnemu počitku na farnem pokopališču g. Fridricha Klauro, tesarskega mojstra in bivšega župana kapelške občine, ki je postal žrtev strašne nesreče.

Ko je v soboto dne 11. aprila bil s svojim avtomobilom namenjen proti Reberci po poslovnih opravkih, je na mostu, ki vodi čez Belo, iz nepojasnjenih vzrokov izgubil oblast nad vozom, ki je predrl ograjo in padel 6 metrov v narastlo in močno deročo reko. Vodovje je vozilo odneslo 15 metrov naprej, kjer je obtičalo na neki skali. Delavci, ki so bili zaposleni v bližini so naglo obvestili gasilce, orožnike in zdravnika. Izpostavljajoč se življenjski nevarnosti so reševalci z izredno naglico s pomočjo lestev dosegli avtomobil in izvlekli vozača, ki pa ga takoj prihitevi zdravnik dr. Kreulitsch kljub vsem naporom ni več mogel zbuditi k življenju. Domnevajo, da je pokojni Klaura, ki je že več let trpel na srčni hibi, dobil med vožnjo srčni napad, ki mu je postal usoden.

Pokojnik je bil znan po bližnji in širši okolici kot vesten obrtnik, pošten in pravičen človek, ki je znal za vsakogar najti pravo besedo. Zato je užival splošen ugled, kar se je pokazalo tudi pri številni udeležbi ljudstva na pogrebu, saj je skoraj ni nove hiše v mestu in daleč naokoli, kjer ne bi bil pri delih udeležen tudi pokojnik.

Blagemu in miroljubnemu možu želimo večni pokoj, težko prizadeti družini pa naše iskreno sožalje.

Predavanje o Koroški v Gradcu

Znanstveni institut za Podonavje (Forschungsinstitut für den Donauraum), ki ima svoj sedež na Dunaju, je v četrtek dne 14. aprila priredil na univerzi v Gradcu predavanje o pravni strani koroškega manjšinskega vprašanja. Dobro obiskano predavanje je otvoril predsednik Instituta, opolnomočeni minister v pok. Theodor v. Hornbostel in predal besedo govorniku, univ. prof. dr. Feliksu Ermacori iz Innsbrucka.

Prof. Ermacora je na kratko orisal zgodovino koroškega narodnostnega boja od leta 1848 naprej in prišel do spoznanja, da zaščita narodnostnih manjšin v tisti dobi ni bila ne zadostna in ne učinkovita. Glede razvoja v dobi med obema vojnama je tudi priznal, da Slovenci niso bili zadovoljni s položajem, o čemer pričata dve pritožbi na tedanjo Ligo Narodov v Ženevi. Nekam enostransko je prikazal položaj v zvezi s pogajanjmi za avtonomijo koroških Slovencev leta 1927, prav tako pa tudi povojni razvoj. Vendar pa predavatelju ni moč odrekati dobre vere in zato je posebno pozornost zbudila njegova misel, da bi sedanjo manjšinsko zakonodajo, ki jo je v načelu sicer zagovarjal, bilo vendarle v določenem pogledu treba popraviti in sicer tako glede vsebine, kot glede krajevnega obsega.

V želji, da zagotovi vsestransko osvetlitev problema, je Institut na to predavanje povabil tudi predstavnike koroških Slovencev. V stvarni, mirni debati so po predavanju bila s slovenske strani stavljena nekatera bistvena pojasnjevalna vprašanja; generalni tajnik Instituta univ. prof. Berger je postavil za zgled spravljivega duha, v katerem Švica rešuje svoje probleme, ki nastajajo zaradi obstoja več narodnostnih skupin v eni skupni državi. Prav posebno pa je v zvezi z Memorandumom koroških Slovencev o šolstvu poudaril, da mora država preprečiti sleherni pritisk na manjšino s strani javnih organov. To je namreč osnovna dolžnost pravne države.

Po zaključku se je razvil še nevezan osebni, gotovo koristen razgovor med predavateljem, predstavniki Instituta in slovenskimi udeleženci.

WARMUTH-

Muttertags-
Preisausschreiben

Bis 30. April 1959

Erraten Sie den Wunsch der Geschäftsleitung und des Personals für alle Mütter unter den Warmuth-Kunden in ganz Kärnten. Die Anfangsbuchstaben des nachstehenden Wort-Rätsels ergeben — von oben nach unten gelesen — die richtige Lösung.

...EORGETTE
...AUFMASCHEN
...BERRASCHUNG
...ORD
...REDITABTEILUNG
...LSTER
...YLON
...AUNEN
...TRUMPFE
...TAMIN
...OBELIN
...IGENE ERZEUGUNG
...EUHEITEN

Krepp-Gewebe
Wir reparieren sie raschest!
Bereitet sie euren Müttern!
Gewebe (englisch)
Wo begleichen Sie die Teilzahlungen?
Dicker Mantel
Chemiefaser
Tuchentfüllung
Sie gehören auf jeden Gabentisch
Feines Gewebe für Vorhänge
Wandteppich
Vorteil unserer Preisgestaltung
Stets in allen Abteilungen

Aus den richtigen Lösungen werden die Gewinner ermittelt. Als Preise winken:

1. Preis	S 1000.— (Warengutschein)
2. Preis	S 500.— (Warengutschein)
3. Preis	S 300.— (Warengutschein)
4. Preis	S 200.— (Warengutschein)
5. Preis	S 100.— (Warengutschein)
6.—10. Preis	je 1 Tischdecke
11.—50. Preis	je 1 Paar Perlonstrümpfe

Schneiden Sie dieses Inserat aus, kleben es auf eine Postkarte (bitte, genaue Anschrift nicht vergessen!) und senden Sie diese bis zum 30. April 1959 an den Warmuth-Kundendienst. Teilnahmeberechtigt sind alle Personen, außer dem Firmenpersonal und deren Angehörigen. Alle Gewinner werden direkt verständigt, die Namen am 10. Mai in den Warmuth-Spalten der drei Kärntner Tageszeitungen veröffentlicht. Die Entscheidung der Jury ist unanfechtbar, jeder Rechtsweg ist ausgeschlossen.

Sichern Sie sich durch Ihre Teilnahme ein hübsches Geschenk zum Muttertag!
Viel Glück und Erfolg!

Dietmar Warmuth & Co, Villach

Ihre Schuhgröße:

NTK

Vabimo na zaključno prireditev
v Št. Rupertu

V nedeljo dne 26. aprila bo slovesno zaključen letošnji gospodinjski tečaj v Narodni šoli v Št. Rupertu pri Velikovcu. Že od leta 1896 je ta šola varno zavetišče za našo koroško mladino in ji posreduje krščansko vzgojo za življenje, znanje za umno gospodinjstvo, poleg tega pa ji vceplja ljubezen do rodne grude, do domače govorice in blagolasne domače pesmi.

SPORED KULTURNE PRIREDITVE:

1. Pozdrav.
2. Naša šola v pesmi in raju.
3. Pod oknom. (Prizor s petjem).
4. Le vesele pojmo rade!
5. En šuštar me je vprašal... (Veseli raj).
6. Ob potoku. (Prizor s petjem in simbolično vajo).
7. Govor.
8. Žena brez ljubezni (Igra v 2. dejanjih).

Ker je dvorana premajhna za vse goste, bo prireditev prvič ob pol 2. uri, ponovitev pa ob 4. uri popoldne.

V prostorih šole bosta pa prirejeni razstava ročnih del in razstava kuharskih izdelkov, ki bo v celoti odprta le do 4. ure.

V prijetni domačnosti vam bomo zapele in povedale to, kar nosimo v srcih. Zato vabimo vse prijatelje »Narodne šole«, starše in sorodnike gojenk, absolventke in vse rojake od blizu in daleč v Št. Rupert, v nedeljo dne 26. aprila.

Gojenke

Obdelovanje zemlje v sadovnjaku

Prav tako kakor je nujna za vsakega sadjarja zahteva po pridelovanju enotnih sort sadja in izboljšanju kakovosti, je nujna tudi racionalizacija dela v sadovnjaku.

Vkljub vsem dosedanjim načinom gnojenja naših sadovnjakov namreč še vedno nismo dosegli osnovnih načinov zmanjšanja dela pri obdelovanju zemlje v sadovnjakih.

Vse bolj in bolj se zato uveljavlja način zastiranja tal, mulčenja, kot tudi pravimo. Če so v začetku videli v tem morda le pаметen način za ohranitev in oplajanje zemlje, smatrajo dandanes zastiranje tal ali mulčenje za tisti ukrep, s katerim se da nadomestiti dosedanje zamudno in drago obdelovanje zemlje v sadovnjakih. Kmet-sadjar mora spoznati ta način ohranjanja in oplajanja zemlje tudi od te plati, ker je zanj še prav posebno važen spričo vprašanja, čemu naj opusti v prid sadnemu drevju košnjo trave za krmo v sadovnjaku. Izguba krme ni velika, saj trava, ki raste v senci dreves, nima dosti beljakovin in škroba.

Vsem kmetom, ki se bavijo tudi s sadjarstvom, zato nujno priporočamo, naj travo v sadovnjaku sicer kosijo, a naj jo pustijo potem ležati ali pa jo zložijo pod kronami mladih dreves, da na ta način naredijo čimbolj debelo odejo, zastirko, okrog drevesa. Čim bolj debela bo ta zastirka, tem bolje bo. Ta odeja bo zatirala v glavnem vse rastline v območju drevesnega kolobarja in dajala koreninam drevesa prepotrebno stalno vlago in toploto. Bakterije pod njo se bodo dobro razvijale in oskrbovale zemljo s hranilnimi snovmi. Vidimo torej, da je to pravzaprav način, ki nam prihrani precej dela in izredno ugodno vpliva na kopičenje hranilnih snovi.

Povsod po svetu so se že izvedli mnogo poizkusov s pokrivanjem zemlje, posebno seveda tam, kjer je sadjarstvo posebno razvito. V Ameriki se bavi s tem vprašanjem skoro vsak znanstveni institut. Od žaganja do slame so preizkusili vse snovi, ki bi mogle priti v poštev za zastirko, da bi ugotovili njihovo učinkovitost. V Angliji so napravili dolgoletne poizkuse in sicer v treh različnih skupinah.

Prva skupina je obsegala sadovnjake, v katerih so pustili zemljo odkrito do konca julija in jo prepustili od avgusta dalje naravni ozelenitvi ali pa so jo umetno posejali s travo. Uspehi, ki so jih na ta način dosegli, so bili zadovoljivi z ozirom na istočasno dobro rast brstičev in kakovost sadežev.

Pri drugi skupini so pustili vse leto rušo. Ob slabi prehrani so bili sadeži majhni in njih kakovost ni bila nič kaj posebna. Ob dobri prehrani pa je bil uspeh dober tako glede kakovosti in trpežnosti sadežev. Zelo važna je ponovna košnja! V sadovnjaku je treba kositi travo najmanj šestkrat na leto in sicer zato, da travna ruša ne more preveč škodljivo vplivati na rast drevesnih korenin. Čim bolj pogosto kosimo, tem manj globoko se bodo mogle razrasti koreninice trave. Okrog dreves samih pa je treba prvih pet let redno odstraniti travno rušo. Če tega ne bomo delali, se bodo brstiči le slabo razvijali.

V tretji skupini teh poizkusov so drevesne kolobarje zastirali dodatno še s slamo. Pri tem je bil pridelek plodov največji, bili so v veliki meri zeleni, brezbarvni in so se preko zime bolj slabo držali. Pač po so pri tem poizkusu brstiči najboljše uspevali. Lahko pa računamo s tem, da je mogoče te nedostatke izravnati s prednostmi, če dodajamo kalij in fosfor. Sploh pri vseh treh poizkusih je igralo bogato gnojenje odločilno vlogo in izenačevalo pomanjkljivosti, ki so se pokazale pri vsakem načinu, deloma ali v celoti s prednostmi raznih načinov.

Vprašanje, ali naj pustimo tla več ali manj odkrita, ali pa naj pustimo travno rušo, je v veliki meri odvisno od tega, kako je z vodo. Če je malo vode v zemlji, ni priporočljivo pustiti travno rušo ves čas. V takih primerih bo morala biti zemlja odkrita ali pa bo morala zastirka pomagati zemlji ohraniti vlago.

Izredno koščljivo vprašanje, ki se pri zastiranju pojavi, je mišja nadloga. Da naj bomo spričo teh opreznih, nas ne opominja samo voluhar, ampak v še večji meri poškodbe, ki jih napravijo poljske miši. Pokazalo se je, da se sveže pokošena trava, če jo kot zastirko položimo okoli dreve-

snega debela, hitro razkraja v notranjščini kopice in ta način preprečuje poljskim mišim, da bi se mogle v njej zarediti.

V vsakem oziru pa je priporočljivo odstraniti zastirko jeseni, da odvezujemo s tem raznim vrstam poljskih miši zimsko zaklonišče. Seveda je treba ta ukrep podpreti oziroma dopolniti tudi še z ostalimi ukrepi za zatiranje sadnih škodljivcev, ki jih že poznamo in izvajamo.

Pri spravljajanju zaščitnih rastlin je košnja ponekod preveč komplicirana in zah-

teva mnogo časa in dela. Če gre le za začasno razkrivanje tal, navadno uporabljamo kolutasto brano in takozvani »Culti-Cutter«. Namesto, da bi kosili, lahko razbijemo zaščitne rastline, podobno, kot odstranjujemo krompirjevo zel z vrtečimi se gumijastimi tolkači ali verigami ter jih pustimo potem ležati na licu mesta. Kako se zaščitne rastline najboljše predela, je odvisno od vsakokratnih razmer na kmetiji. Važno je le, da pustimo zaščitne rastline (Deckfrucht) ležati na mestu, ker bi sicer odvzeli zemlji rudninske snovi in onemogočili ustvarjanje humusa. Vse to je potrebno za ohranitev plodnosti zemlje.

Priznanje kmečkemu stanu

Širša javnost danes na splošno še vse premalo upošteva dalekosežni pomen storitev in zmogljivosti avstrijskega in sploh vsega zapadnoevropskega kmečkega stanu. Če bi naši in kmetje v drugih zapadnoevropskih državah ne znali tako zelo dvigniti proizvodnje svojih pridelkov, kot-so jo, bi bilo upanje na gospodarsko integracijo zapadne Evrope popolnoma brezsmiselno. Še pred dvajsetimi leti se ni nikomur zdelo možno uresničiti idejo o gospodarski skupnosti Evrope brez takrat še svobodnih vzhodnoevropskih agrarnih držav. Takrat so vsi mislili, da bi postala zapadna Evropa igračka gospodarskih in zavoljo tega tudi političnih vplivov Amerike, če bi ne imela svojih vzhodnih žitnic. Mislili so, da bo Amerika dobavljala svoje kmetijske proizvode Evropi le pod gotovimi pogoji.

Toda zahodnoevropski kmetje so svojim dečelam zagotovili zadostno prehrano in dosegli v teku preobrata, ki ga je moč označiti za revolucionarnega, storitve, ki prav

Ali ste že plačali naročnino?

nič ne zaostajajo za storitvami industrije, ampak jih celo v marsičem prekašajo. Avstrijski in zapadnoevropski kmetje so v najkrajšem času znali izkoristiti na svojih kmetijah pridobitve modernih kmetijskih znanstvenih izsledkov. Naučili so se ravnati s poljedelskimi stroji in si jih nabaviti izključno le s svojimi sredstvi. Avstrijski in drugi zapadnoevropski kmetje so domala izvedli preobrat, za katerega so ostale gospodarske panoge potrebovale eno celo stoletje, v kratkih petdesetih letih.

Pravično in lepo bi bilo spričo takih uspehov, če bi naši kmetje slednjič le prišli do zakona, ki bi jim zagotavljal pravično plačilo za pošteno in trdo delo, s katerim ne koristijo le sebi, ampak vsemu prebivalstvu.

Vabilo

Kmetijsko-gospodinjstva šola v št. Jakobu v Rožu vabi k zaključni prireditvi, ki bo letos dne tretjega majnika.

S P O R E D :

1. Pesem, gostom v pozdrav.
2. Dobrodošlica.
3. Venček naših.
4. »Izgnubljena Marta«. Štiridejanka (J. Mlakar).
5. Govornikova beseda.
6. »Kapelica« (prof. Anton Nagele).
7. Rej Koroških dečl.
8. Naše najdražje: Rož — Podjuna — Zila!

Odrska prireditev se prične na šoli ob pol dveh popoldne. Razstavo kuhinjskih izdelkov, šivanja in ročnih del si boste mogli ogledati do 4. ure popoldne.

Zvečer ob sedmih pa bodo gojenke počastile šentjakobčane v tamkajšnji farni dvorani.

Za šolsko mladino bo prireditev še v soboto drugega maja, ob treh popoldne tudi v farni dvorani.

Znanci in prijatelji mladine! Prisrčno vas vabimo

GOJENKE

N · A · Š · I · M G · O · S · P · O · D · I · N · J · A · M

Za prve zimske shranke

Čim prej začnemo spravljati za zimo, tem bolj raznovrstna bo naša zimska zaloga. Zato se pravočasno pripravimo na prve plodove, posebno pa še na jagodičevje.

Preglejmo vso posodo, ki prihaja v poštev za nove shranke. Kar je slabega zavržimo, ker se tako izognemo veliki nevarnosti, da se nam shranki ne bodo držali. Posebno pri patentnih kozarcih je važno, da nimajo okrušenih robov niti na kozarcu niti na pokrovčku.

V vsakem gospodinjstvu je polno steklenic, ki so pri hiši brez prave koristi. Preglejmo jih sedaj in izberimo vse cele in take, ki se dajo lepo očistiti. Pri odbiranju izločimo tudi steklenice, ki so iz tankega stekla, in pa take, ki imajo v steklu vidne zračne mehurčke. Take steklenice pri segrevanju rade popokajo. Steklenice nam prav dobro nadomeste prave kozarce. Saj v njih lahko shranimo skoraj vse jagodičje, kompote iz razpečkanih češenj, paradižnikovo mezgo, zrezan strožji fižol in grah ter slično. Za zapiranje uporabljajmo pri vseh vročih konzervah gumijaste kapice, pri hladnih konzervah pa zamaške.

Surova rabarbara v steklenicah

Mlada rabarbarina stebela zrežemo na majhne kocke in jih denemo v navadne steklenice, katere smo dobro pomili in zažveplali. Rabarbaro zalijemo s prekuhano in ohlajeno vodo. Voda jo mora prekriti. Steklenica sama naj bo napolnjena do 5 cm pod vratom. Steklenice zamašimo s prekuhanimi zamaški in zalijemo ob vratu s parafinom ali pečatnim voskom.

Marmelada iz rabarbare

1 kg rabarbare, tričetrtil kilograma sladkorja, sok od pol limone.

Rabarbaro operemo; če je bolj stara, tudi olupimo in zrežemo na manjše koščke. Dodamo pol sladkorja in kuhamo, vremo, 10 minut. Primešamo še ostanek sladkorja in kuhamo, da se marlemala lepo zgosti. Vročo denemo v pogrete kozarce in jih takoj zavežemo.

Kaj vemo o laseh

Neki »specialist za laše« je izračunal, da raste na površini kvadratnega centimetra lasišča približno 160 las. Plavolasci imajo

na glavi 180.000 las, rjavolasec 120.000, rdečelasec pa približno 50.000 las. Povprečen odrasel človek ima okoli 750 kvadratnih centimetrov lasišča, iz katerega mu v sedemdesetih letih zraste okoli osem kilogramov las — ravno dovolj za srednje veliko žimnico.

Če ne bi poznali striženja, bi nam lasje zrastle v dolžino do 12 metrov, kar bi nedvomno precej zamotalo vprašanje umivanja las.

Kar se moških tiče, je zanimivo in žalostno to, da tedaj, ko začne na licih poganjati prva brada, začno na glavi izpadati prvi lasje!

Zdravilno zelišče:

Trpotec

Pravijo, da je narava tako smotrno urejena, da ima za vsako bolezen tudi zdravilo. Že od nekdaj so ljudje z izkušnjami ugotovili, da jim ta ali ona rastlina lajša mnogokatero bolezen in jih tudi ozdravi. Tako so na primer že pred 6000 leti zdravili prebavne motnje z rabarbaro, ki jo še danes uporabljamo v isti namen. V starih izkopaninah iz časa starih Egipčanov najdemo v kamen vklesane podobe zdravilnih rastlin.

Zato nabirajmo tudi mi zdravilna zelišča! Saj rastejo vsepovsod okrog nas: doma na vrtu, na polju, travniku, gozdu — skratka povsod, samo nabirati in posušiti jih treba. Prav nam bodo prišla v boleznih, ki jih poznamo.

V maju nabiramo liste trpotca, ki je človeku najbližje pri roki. Imenujemo ga tudi trpotec ali pripotnik, ker raste ob in na potih. Nemci mu pravijo: »der Spitzwegerich« in »Breitwegerich«, suličasti ali široki trpotec. Menda je tudi ta zdravilni plevel posadil ljubi Bog na vse travnike in bregove zato, da ga človek ne more spregledati.

Trpotcu pripisujejo veliko moč kot zdravilu za pljučne bolezni, kajti zelo blagodejno vpliva na sluznice dihal. Ravno tako ga priporočajo pri želodčnih in črevesnih katarjih s slabim tekom, pri driskah, slabotnem mehurju in bolnih sečnih vodih.

Kot zdravilo pri omenjenih boleznih, posebno pri pljučnih in za zboljšanje krvi pijemo po dva do trikrat dnevno eno skodelico čaja od posušenega trpotca, ki mu dodajamo še lapuh, islandski lišaj in rman. Pri bolnem mehurju, ledvicah in jetrih je priporočljivo dodati trpotcu preslico, fižolove luščine, gornik in brezove liste. Tudi sok, ki ga iztisnemo iz svežih trpotčevih listov, je uspešno sredstvo tako pri zunanjih ranah kot pri notranjih krvavitvah. Na krvaveče rane, tvore in pike žuželk polagamo sveže liste trpotca, ki je splošno znan kot najboljše zdravilo za rane.

Znani prelat Kneipp je zapisal nekoč tele prelepe besede na račun zaničevanega trpotca: »Kakor bi šival z zlato nitjo, tako zapre trpotec vsako zevajočo rano in kakor se rja nikdar ne prime zlata, tako se tudi trpotca izogiba vsaka gniloba.«

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike, ALFA, hišne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, živalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

JOHAN LOMŠEK
ZAGORJE—ŠT. LIPŠ. P. Eberndorf

Na zahtevo ugodni plačilni pogoji, ceniki zastoj

Slovenec je rad vesel,
zakaj da bi ne pel,
njemu pesmi iz srca tekó...

Tako resnično trdi stara pesem. To velja posebno tudi za Selane. Selani radi pojo. Imajo dobre glasove. Tudi nekaj narodnih pesmi se je rodilo med selskimi gorami.

Posrečena je bila misel, porojena v odoboru selskega pevskega društva, naj se priredi srečanje starih, zaslužnih pevcev in pevki z mladimi, ki sedaj nastopajo v cerkvi in ob raznih drugih prilikah. Za to srečanje so si izbrali nedeljo 12. aprila. Dopoldne pri drugi božji službi je bila sv. maša darovana za pokojne pevovodje in pevce, popoldne pa se je vabilu odzvalo okoli 100 ljubiteljev petja. Združili so se v prijateljski krog okoli miz v dvorani farnege doma, med njimi tudi nekateri bivši pevci, ki jih je iz Sel služba premestila drugam.

Mladi uniformirani tamburaši so zabrenkali na strunah več lepih komadov in ustvarili za začetek pravo razpoloženje. Nato je društveni tajnik Nantej Pristovnik vzneseno poveljeval petje v sledeči himni:

Kjer se petje goji,
kjer petje živi,
tam je zavetje
blagih ljudi;
tam je radost
in krepost;
tam je boleost, hrepenenje,
vseh zemskih spon odrešenje;
tam je uteha, tolažba in nada;
tam je sreča, sloga in mir,
neusahljivega življenja vir.

Pesem že od pamtveka
spremljevalka je človeka:
pri materini uspačanki detetu,
pri nedolžnih detinskih sanjah,
pri čistom deviškem koprenju,
pri visokoletnih idealih,
pri turobnem molku pogreba,
pri živahnem izživljanju običajev,
pri tihem trpljenju trpečih,
pri vzkipevajočem spevu ljubečih!

O petje! Sel bitnosti večne,
ki nas zemljane v nični minljivosti
dela božansko srečne!

Društveni predsednik Albin Olip je v otvoritvenem nagovoru pozdravil vse navzoče stare in mlade pevce in še posebej nekatere odličnike in ljubitelje petja iz bližnje in daljne sosesčine.

Zgodovino, kako so v Selah gojili godbo in petje, je obširno in pregledno podal tajnikov namestnik. Od nekdanjih šajdarskih godcev, ki so na pihala godli po posluhu, dalje do novih kapelnikov Šimana Kocijana in Bančaja Olipa, ki sta se požrtovalno trudila izučiti mlajši naraščaj godbe. Omenil je godca-vseznala Vorancovega Folteja in Malejevega Šimana poleg navadnih harmonikarjev.

Pevske zборе so pred prvo svetovno vojno vodili organisti, ki so bili obenem občinski tajniki: Bove, Rot, Šmigovc, Lokan. Leta 1921 pa je prišel v Sele Šiman Kocijan (po svojih šaljivih podlistkih v »Koroškem Slovincu« znan pod imenom »Rutarjev Jur«). Ta je obstoječi mešani zbor pomladil in kmalu ustanovil tudi moški zbor in oba dvignil do precejšnje višine. Z moškim zborom je nastopil ne le doma, marveč tudi drugod ob raznih prireditvah. Leta 1933 je prenovljeni moški zbor pod vodstvom Šimeja Olipa začel gojiti posebno petje narodnih pesmi. V cerkvi je pel na moško nedeljo, nastopal pa tudi drugod, n. pr. v ljubljanskem radiu, v Ljubljani, št. Vidu na Ljubljano in tam žel veliko priznanje. Starejši se še spominjamo krasnega mehkega tenorja Husovega Francja (ki je bil 29. aprila 1943 na Dunaju obglavljen) in gromčega basa Nuše Keliha.

Tudi drugi člani tega zbora, ki je prvi nesel selske narodne pesmi v širši svet, zaslužijo, da se selski zgodovini ohranijo, namreč basisti: Urban Olip, Janko in Peter Olip in tenoristi: Florijan Kelih, Jožef Olip, Marko Pristovnik in Maks Kelih. Vsi še živijo, le zadnjega je kot skrivača 10. oktobra 1942 zadel smrtonosna krogla.

Še v prvih časih hitlerizma je donela naša pesem, potem je pa pod težko pestjo rjave strahovlade umolknila...

Ko pa smo l. 1945 spet prosto zadihali, se je veselje hotelo izraziti posebno v petju. Rodili so se novi zbori. Že avgusta tega leta je imel Šimej zbor zopet sestavljen. Na Kotu so osnovali svoj lasten zbor.

Kdor pôje - zlo ne misli

Prisrčno srečanje starih in mladih selskih pevcev

Na šajdi se je oglasilo petje štiriglasnega dekliskega zbora pod vodstvom Marte Pristovnik, tisto mehko nežno petje, ki ga še zdaj radi poslušamo s plošč v slovenskih radijskih oddajah. Po njihovem zgledu so se organizirale dekleta iz sredine fare pod vodstvom Zofke. Zborček mladih fantičev je uril Bančej Olip, šolarje pa učitelj Kotsutnik. Močen mešan zbor iz vse fare pa je povezal vse dele fare v eno celoto. Tako so na materinski dan 1. 1946 in na prireditvi pod geslom »Petja moč in lepota« nastopili kar štirji selski zbori. Seveda se vsi ti zbori niso trajno držali, še celo nad dekliski zbor na šajdi je prišla čudna bolezen z imenom — ljubezen. Kdo bi si tudi ne želel imeti za ženo dekleta, ki tako lepo poje! Pa so se zaporedoma poslovile od samskega stanu in zdaj kot žene in matere s petjem osrečujejo moža in otroke. Celó zdaj še zapojejo, če se kdaj snidejo!

Po smrti Šimana Kocijana l. 1936 je naslednje leto prevzela mesto organistke in pevovodje njegova učenka Katarina Maček. Leta 1939 se je poročila z občinskim tajnikom Lojzom Čebulom, ki se žal ni več vrnil iz vojne. Ona je duša cerkvenega zbora, zelo izvežbana pevka. Njen glas je kljub letom še vedno čist in prijeten.

Pregled delovanja pevskega društva je nato podal tajnik Nantej Pristovnik. Leta 1951 je takratni g. kaplan Rudolf Ropas začel s temeljitim poukom petja. Cerkevni pevski zbor se je pomnožil z novimi močmi, tudi takimi, ki so bile že izvežbane, n. pr. gdč. Stana. Na pobudo č. g. Holmarja, ko je bila podlaga že dana, se je 12. avgusta 1953 na prvem občnem zboru ustanovilo pevsko društvo. Takoj je pristopilo 37 članov. Društvo je takoj pričelo s pevskega vajami in je že v kratkem času moglo pokazati lepe uspehe. Nastopilo je med drugim doma pri igrah in večjih cerkvenih slovesnostih in priredi-

li so dva samostojna koncerta. Prvi večji nastop zunaj je bila pevska turneja v Trst in Gorico. Sledili so nastopi na manjšinskem kongresu ob Baškem jezeru in na »dnevu narodov« v Marijinem Selu. Poleg tega je društvo sodelovalo pri skupnih pevskega nastopih na marijanskem kongresu in na škofijskem mladinskem dnevu v Celovcu ter na mladinskih dnéh na Sedlcu, v Šmarjeti pri Kotmari vesi in ob 50-letnici katoliške prosvete pri Sv. Katarini. Občudovanja vredna je požrtovalnost pevcev, ki prihajajo k vajam od daleč in ob vsakem vremenu. Težava pa je v tem, da društvo nima stalnega pevovodje doma. Zato je tembolj hvaležno č. g. Silvu Miheliču, da po možnosti redno vodi pevske vaje.

Spomin umrlih pevcev in pevovodij je vsa dvorana počastila z enominutnim molkom. Šimanu Kocijanu pa so posebej veljali še sledeči verzi:

V Galiciji se je rodil,
v Celovcu za organista se učil.
Mnogo sveta je prebredel,
a vselej s ponosom vedel,
da je iz srčnih globočin
slovenske zemlje zvesti sin!

Ko v Sele prišel je,
krog sebe zbral je vse,
kdor godel in kdor pel je rad,
naj bil je star al' mlad.
Na odrskih prireditvah je sodeloval
in instrumentov več obvladoval.
Družaben bil je in preprost,
povsod veselil gost.

Med nami petnajst let je bil
občinski tajnik, organist in prosvetaš,
članke pisal, pesmi zlagal in učil,
kar zaslug za svoje delo si je pridobil,
pokazal je, da bil je in bo vselej naš!

Nato pa sta morala stopiti na oder dva zaslužna moža iz vrst pevcev in godcev: Šimej Olip in njegov bratranec Bančej Olip. Nepričakovano sta pristopili k nji-

ma mladenki v rožanski narodni noši s šopkom nageljnov. Prva, Kocmunova Lizika, je nagovorila Šimeja takole:

Ko je Bančej pri Čevhu za kosca bil
in tebe, Šimej, note je učil
in navdušenje za petje ti budil,
še nisi slutil, kam bo peljala ta pot,
kaj boš ti storil s pesmijo za naš rod.

S teboj so Selani po koroški deželi,
s teboj so tudi v Ljubljani zapeli.
Sam si tudi pesmi zlagal,
svoje kopnenje v melodije polagal,
v svojem trudu nikoli omagal.

Prvi zborovodja ti si domačin,
slovenske rodne zemlje zvesti sin,
v svojem višjem svetu tih trpin.
Kar si bil in storil, to ti bodi v čast,
nepozabljena bo narodova last.

In za proslavo danes se glasi:
slikar, ugankar, poet, skladatelj —
Šimej naš naj še živi:

Naj s svojim darom še obogati svet,
po katerem svetla duša hrepeni.
Le še ustvarjaj dolgih let presrečne dni!

K Bančaju Olipu pa je pristopila Marica Čebul in z izredno ljubeznivo spoštljivostjo spregovorila:

Ko pa Kocijan iztaknil
Covnarjevo je pozavno,
kako si se začel učiti!
Oh, to bilo je že davno —

Na Rebrco, v Galicijo in Apače
so klicali basista Bančija pač radi,
tam godel si do bel'ga dne,
da plesali so stari in vsi mladi.

Ko si s čevljarstvom v Kortah se pečal
in zaljubljen se na katero nasmejal,
si v Sele se na vaje zmeraj rad podal,
nobenih žrtev ti se nisi zbal.

Al' pri petju al' pri glasbi,
vztrajen bil si vedno in povsod,
to veselje, take žrtve,
naj za vzgled bi vzel današnji mlajši rod.

In v današnji tej proslavi
naj ponos napolni ti srce,
ko ti vsak od nas »boglona« pravi
in: le poj in godi, poj in godi, dragi Bančij, šel!

To je bil višek pevske proslave: oba slavljena v prijetni zadregi, dvorana pa navdušena. Ploskanja ni hotelo biti konec. V marsikaterem očesu so se lesketale solze ginjenja.

Prvi del srečanja se je zaključil s himno »Nmač čez izaro«, ki jo je navdušeno zapela vsa dvorana. Sledila je neprisiljena družabna zabava. V petju in kratkočasju se je družabni popoldan zavlekel v večerne ure.

Tako so se 12. aprila srečali stari in mladi, nekdanji in sedanji selski pevci.

To je bilo bogato kulturno doživetje, za katero smo prirediteljem iz srca hvaležni. Posebej se zahvalimo g. Valentinu Polanšku za sotrudištvo.

Mili glas slovenske pesmi v Selah vedno naj doni!

Otroške vrtnarice šolajo na celovškem učiteljsku

Kdaj so sprejemni izpiti?

V torek, dne 30. junija 1959 se začnejo ob osmi uri zjutraj na celovškem učiteljsku v Celovcu sprejemni izpiti v prvi letnik seminarja otroških vrtnaric. Nadaljujejo se v sredo 1. julija in četrtek 2. julija t. l. Učenke, ki hočejo postati otroške vrtnarice, morajo oddati svoje prošnje za sprejem najkasneje do 15. junija v pisarni celovškega učiteljskega. Po omenjenem datumu oddane prošnje ravnateljstvo ne more več upoštevati.

Pogoji za sprejem

Prosilka mora v teku letošnjega koledarskega leta dopolniti 15. leto. Učenka mora imeti v zadnjem spričevalu ljudske, glavne ali srednje šole same pozitivne rede, to se pravi, da ne sme imeti v nobenem predmetu kakega nezadostnega reda. Učenka mora imeti nadalje dober posluh, biti mora telesno zdrava in brez govornih napak ter drugih živčnih obolenj.

Pismeni prošnji je treba priložiti: lastno-ročno pisan življenjepis, rojstni list, domovinski list (Auszug aus der Heimatliste) ali potrdilo o avstrijskem državljanstvu, uradno zdravniško spričevalo in prepis zadnjega spričevala. Prošnja se mora kolkovati s šestimi šilingi, vsaka priloga pa s šilingom in pol. V slučaju, da je učenka že v kakem otroškem vrtcu prakticirala, naj priloži še tozadevno potrdilo.

Vendar praksa za sprejem v seminar otroških vrtnaric ni predpisana.

Izpiti so v sledečih predmetih

Najprej polaga učenka izpit iz petja in telovadbe. Obledo za telovadbo morajo

prinesti učenke k izpitu s seboj. Le, če je potekel izpit v petju in telovadbi v redu, more učenka izpit iz nemščine in v računstvu pismeno in ustno nadaljevati. Pri izpiti izprašujejo snov četrte glavne šole.

Studij za bodoče otroške vrtnarice traja tri leta.

PISMO DEKLETU:

Bodi miroljubna!

Pogosto naletimo na mlade ljudi, ki se neollikano in brezobzirno vedejo. Nekateri so povrh še razjezljivi in prepirljivi ter sovražni.

S takimi ljudmi, ki jim manjka vsaka krščanska olika, nikar ne občaj, ampak se jih izogibaj, kolikor moreš. Ljudje te vrste bi namreč tvoj značaj, draga sestra, pokvarili in tudi iz tebe napravili surovega, prepirljivega in odurnega človeka.

Trudi se predvsem, da boš z ljudmi tvoje vrste vedno v miru živela, v občevanju z drugimi ljudmi pa bodi predvsem prijazna in tudi postrežljiva! To ti bo pri vseh ljudeh povečalo ugled in naklonjenost. In kar je še več vredno: zaradi te kreposti te bo Bog cenil in te bogato blagoslavljal.

Živi torej predvsem v miru z vsemi tistimi osebami, s katerimi skupaj prebivaš ali s katerimi moraš poklicno skupaj delati. Bodi, v kolikor od tebe zavis, z vsemi v miru!

Vemo sicer, da so značaji ljudi različni in da ima vsak človek svoje slabosti in posebnosti, s katerimi gre drugim na živce. — Prenašaj s krščansko potrpežljivostjo,

kar te na drugih odbija. Tudi ti imaš svoje napake, ki jih morajo spet drugi potrpežljivo prenašati. Tu velja pač apostolova beseda: Drug drugega bremena nosimo! Pomisli, s kako veliko potrpežljivostjo in velikodušnostjo mora Bog prenašati tvoje številne pregreške in napake. Zato je primerno, da si tudi ti nasproti slabostim tvojega bližnjega popustljiva.

Do svojih bratov in sester ter poklicnih tovarišic bodi spravljiva, popustljiva in dobra! Varuj se nevoščljivosti, sovraštva in nevolje! Ne pusti, da bi prišlo do grdega prerekanja in prepira! Ne dovoli, da bi te jeza zapeljala do zmerjanja!

Ljubi vse ljudi, s katerimi občuješ! Kakor se tebi prijetno zdi, če so ti drugi naklonjeni, tako bodi tudi ti do vseh dobrohotna! Ljubite drug drugega, opominja apostol z bratovsko ljubeznijo. Glej v svojem bližnjem tvojega sobrata v Kristusu, s katerim moraš vedno v miru in edinosti živeti!

Če boš z ljudmi živela v miru in ljubezni, te bo Bog blagoslavljal! Tedaj bodo tudi tebi veljale Zveličarjeve besede: Blagor miroljubnim, zakaj ti bodo otroci božji imenovani.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

JAROSLAV HAŠEK:

Dediščina po Francišku Šafranku

Zapuščina po Francišku Šafranku je znašala po uradni ugotovitvi sedem avstrijskih vinarjev. Več po tem dobrem možu ni ostalo. Najhujše pa je bilo pri vsem tem, to, da ni bilo nikogar, ki bi se bil za to dediščino potegoval. In tako je bila država prisiljena, da je morala vseh sedem vinarjev spraviti v depozit. Kakor hitro se je torej država za to zadevo zavzela, so začeli uradi poizvedovati po dedičih. In poizvedovali so vestno in prizadevno.

Najprej je bil imenovan upravnik zapuščine po Francišku Šafranku; ta je uradno izdal dobro stiliziran razglas, ki so ga prinesli za običajno pristojbino razni časniki:

»Dne 17. junija je v splošni bolnišnici umrl 67-letni pečarski pomočnik Francišek Šafranek, po svojih podatkih samski. Vsi, ki imajo pravico dediščine, naj se javijo pri podpisnem okrajnem sodišču.«

Upravnik zapuščine, gospod Kamejka, je torej vzel zadevo energično v roke in se potrudil, da bi našel sorodnike rajnega Franciška Šafranka — z vso natančnostjo, ki je bila lastna avstrijskim uradom.

Gospod Kamejka je bil sodni oficial; marsikaj je že doživel, a še nikoli ga ni doletela čast, da bi bil upravnik zapuščine, šele zdaj v primeru Franciška Šafranka.

»Storil bom, kar bo mogoče,« si je mislil, »samo vrag bi mogel preprečiti, da bi jaz tega ne razčistil.«

Medtem ko je gospod Kamejka neutrudljivo delal, je zapuščina sedmih vinarjev mirno počivala v državnem depozitu in okrog nje je hodil sem in tja vojak z nabitno puško.

Gospod Kamejka ni bil len. V kratkem času se je lahko pohvalil, da je objavil že okrog petdeset oglasov v praških in podeželskih časnikih, kar je veljalo zapuščinski urad šest sto kron. Diurnist Šmid je imel polne roke dela z pisanjem pisem vsem mogočim Šafrankom, ki so jih pozivali k sodišču. Samo v Pragi je bilo osemindeset Šafrankov.

S takšnim materialom se je že dalo delati in kar veselo je bilo, pasti se na mukah teh revežev, ki so jih gonili k sodišču ter jih strogo in temeljito zasliševali.

Pa tudi najezil se je s temi Šafranki! Nekatere je bilo treba celo privedi k sodišču, tako na primer Alojza, Benona, Arturja, Viljema, Karla in Antona Šafranka, pa Filomeno Šafrankovo (ta baba je strašno jokala in tulila, ko sta prišla ponjo ob šestih zjutraj dva stražnika). Dva Šafranka, Miha in Bogoslav, sta prišla zaradi tega ob eksistenco, kajti stražnika sta prišla

ponju v delavnico in njun delodajalec jima je to hudo zameril.

Seveda vse to ni bilo važno, saj je bilo treba pravici zadostiti.

Potem je odkril gospod Kamejka dvajset Šafrankov v Plznu, po adresarju mesta Plzna. V Klatovih jih je našel deset.

Zdaj je začel gospod Kamejka govoriti: »V Visokem Mitu ni nobenega Šafranka! In nekega dne je prišel zmagoslavno domov in rekel ženi: »V Budimpešti je osem Šafrankov!«

Dal jih je zaslišati pri tamkajšnjih sodiščih.

V enem letu se je pomnožilo pri okrajnem sodišču število uradnih spisov za 629 in treba je bilo napraviti za črko »Š« novo registraturo ter prideliti še enega pisarja.

»Ne smemo zgubiti niti trenutka,« je pravil svojim podrejenim. »Zdaj se vržemo na Brno, potem pa na Olomuc in šlo bo gladko. Vzamemo okrožna sodišča drugo za drugim, nato pa obdelamo Šlezijo. Da, gospodje, s sodnim aparatom se da neverjetno veliko doseči.« In zopet so se črke pomnožile za 566 spisov.

Nekega dne je pravil gospod Kamejka zmagoslavno: »Zdaj pojdemo na Dunaj. Prosim bomo policijo za pomoč. Ne smemo zamuditi niti trenutka. Brzjaviti moramo, ali ni tam kakega Šafranka.«

In res je dunajska policija poslala k tukajšnjemu okrajnemu sodišču enega Šafranka, enega Schafranka in enega Šafra-na. Naključje je hotelo, da so bili vsi ugledni trgovci, ki so se strašno čudili, da so jih ponoči aretirali in drugo jutro odpeljali v Prago. Sicer pa je ta dogodek znan iz interpelacije poslancev v parlamentu.

Gospod Kamejka je kar žarel. »Vse gre popolnoma gladko,« se je hvalil, »boste videli, da bo izsledil dediča po Francišku Šafranku. Zdaj se obrnemo za pomoč še na konzulate.«

In zopet se je nabralo 172 novih spisov. Konzulati so se prav tako odločno zavzeli za zadevo.

V Nemčiji so našli 314 Šafrankov, v Franciji dva, v Angliji devet, v Rusiji trinajst (ki so jih ugotovili in odpeljali v Sibirijo), v Turčiji so izsledili enega Šafranka beja, v Španiji niso našli nobenega, zato pa v Ameriki osemdeset. Iz Avstralije ni bilo odgovora, iz Pekinga pa negativno, toda iz Tokia je prišlo navdušeno pismo, da tam ni nikogar tega imena.

»Gospodje,« je veselo rekel gospod Kamejka svojim podrejenim uradnikom, »vse se začneja jasiti. Boste videli, da bomo v dveh letih izsledili dediča, ne smemo pa

dotlej na zadevo pozabljati. Znova je treba pisati sodiščem, poizvedovati, iskati in si ne privoščiti oddiha. Izdatki in stroški znašajo doslej samo enajst tisoč kron, kar je malenkost v primeri z važnostjo tega pravnega postopka.«

In poizvedovalo se je naprej, dokler ni prišel nekega dne gospod Kamejka v pisarno in rekel pisarju Šmidu: »Prosim, napišite z menoj protokol glede dediščine po Francišku Šafranku. Nikar se ne smejte, prosim, nisem znorel, gospodje. Bodite tako prijazni in me vprašujete po običajnih formalnostih. Vaše ime? Odgovorjam: Jan Kamejka. Ste bili morda kako v sorodu z rajnim Franciškom Šafrankom? Odgovorjam, gospodje: Sem bil... Vidim,

kako ste razburjeni. Da, gospodje, slednjič smo se dokopali do cilja. Moja mati se je pred poroko imenovala Šafranek. Včeraj sem pregledal naše rodbinske spise. Imela je brata Franciška Šafranka, pristojnega v Ounjetice. Ta brat je bil veliko mlajši od nje, izučen pečar in je istoveten z umrlim Franciškom Šafrankom, zapustnikom dediščine. Priglašam se k tej dediščini in prosim, da napišite z menoj protokol.«

Še pet let je trajalo, preden so bile opravljene nekatere manjše formalnosti. In po teh petih letih je gospod Kamejka prevzel dediščino. Iz državne depoziture so mu izplačali tistih sedem vinarjev, ki jih je do svoje smrti nosil pozlačene kot obešek na verižici pri žepni uri.

Kako so nastali zvončki

Mrzli severni veter je bril preko zasneženih travnikov in polj. Gola drevesa so ječala in pokala. Cvetlice so spančkale v svojih toplih sobicah. V majhni sobici je spančkala zelo majhna cvetličica in sanjala je o vročih sončnih žarkih in pisanih metuljih. Njene sanje so bile tako žive, da se je zbudila. Mislila je, da je že prišel la. Mislila je, da je že prišel njen čas in njen čas in bo morala ljudem naznaniti, da je zime konec.

Umila se je in si poiskala oblekco. Bila je nežna, zelena, zvončasta obleka, z bleščečo rošno kapljico na vrhu.

Praznično pripravljena se je podala ven. Zunaj je začudeno pogledala okrog sebe. Nebo je bilo zadržano s sivimi, gostimi oblaki. Zemlja je bila odeta z belo odejo. V zraku so rajali beli kosmiči in so polagoma legali na zemljo. O toploti ni bilo sledu. Od severa je bril veter. Našo cvetko je pretresal mraz.

»Hu, hu, hu!« je drhtela. »Kaj takega še nisem doživela! Gotovo sem prezgodaj vstala! Brž nazaj v sobico, da se ne bom prehladila!«

Obrnila se je in hotela smukniti v sobico pod zemljo. A kje je vhod? Saj bi moral biti tukaj. V strahu je stopicala v snegu okoli in iskala. Zastonj. Neslišno so legale snežinke na zemljo in vse pokopale pod seboj. Mrzli veter je pel svojo strašno pesem. Uboga cvetka je vsa premražena stala in se ozirala okrog. Bala se je, da bo zmrznila. Šla je k nekemu debelemu drevesu in ga vprašala:

»Ali mi morete povedati, kako bi našla pot v svojo sobico?«

Drevo je odprlo svoje velike oči, pogledalo malo cvetličico pri svojih nogah in ježno zagodlo:

»Pusti me pri miru! Ali ne vidiš, da hočem spati. Izgubi se!«

Uboga cvetlica je potočila dve debeli solzi in se hitro oddaljila od hudobnega

drevesa. V zasneženem grmu je zagledala škinkovca: »Oh, prosim, pomagajte mi!« je jokala. »Ne morem najti svojega doma in sedaj bom morala zmrzniiti.«

Ščinkavec jo je sočutno pogledal in prijazno velel:

»Ubogi otrok! Jaz vam ne morem pomagati, razen, ako hočete imeti nekaj mojeg perja, da si napravite gnezdo.«

Cvetlica je šla dalje. Tresla se je od mraza. Obupno je klicala, a nihče je ni slišal. Vse cvetlice so ležale v globokem in trdnem spanju.

Sneg je cvetlico polagoma vse bolj pokrival. Nazadnje je samo glavica molela iz snega. Cvetka se je tresla pod snegom. Glavica je pri vsakem tresljaju zazvonila »cin!«

V tem času je šla skozi gozd dobra vila. Slišala je zvončkanje in šla za glasom, da bi videla, odkod prihaja. Ko je opazila cvetlico, je začudeno obstala.

»Revica,« je rekla nežno, »kako prideš v tej hudi zimi na zemljo?«

»Ali,« je trepetaje odgovorila cvetličica, »zmotila sem se.«

Nato je opisala svojo žalostno zgodbo. Vilo je njeno pripovedovanje ganilo. Ukazala je vetru, naj utihne. Nato se je nagnila k cvetlici. Iz oči so ji kapljale vroče solze. Njene solze so padale na tla in raztajale sneg. Kmalu je bila vidna rjava plast zemlje. Cvetlica je od hvalečnosti začela glasno zvoniti: »Cin, cin, cin!« Njen glasek se je slišal daleč naokrog. Slišale so ga tudi njene sestre pod zemljo. Mislile so, da je že pomlad in so hitele iz svojih sobic na zemljo. Obkrožile so sestro in kmalu se je slišalo veselo zvonjenje. Rastline so prisluhale. Celo stara drevesa so stresla veje. Dobra vila je nežno božala cvetličice in rekla:

»Imenujte se za vse čase zvončki in označajte pomlad.«

Tako je ostalo do današnjih dni.

JULES VERNE:

72

Potovanje na Luna*)

— To je jasno, je odgovoril Nicholl; in iz tega moramo sklepati, da je naša hitrost pod pritiskom 200.000 kilogramov strelilnega bombaža presegla zahtevano hitrost 11.000 metrov. Zdaj razumem, zakaj smo že po 13 minutah srečali drugega satelita, ki se suče nad 8000 metrov daleč okrog zemlje.

— In ta razlaga je tembolj verjetna zato, ker smo se pri odstrelu znebili vode, ki je odtekla skozi polomljene pregrade in je kroglo takoj olajšala.

— Tako je! je dejal Nicholl.

— O, moj vrli Nicholl, je vzkliknil Barbicane, rešeni smo!

— No, je mirno odgovoril Michel Ardan, če smo rešeni, potem pa h kosilu.

In res se Nicholl ni motil. Začetna hitrost je bila na srečo večja od hitrosti, ki jo je določila zvezdarna v Cambridgeju, ampak zato se ni zvezdarna nič manj zmotila.

Ko so si potniki od preuranjenega poplaha opomogli, so sedli za mizo in veselo obedovali. Jedli so veliko, govorili pa še več. Bolj korajžni so bili po »incidentu z algebro«, kakor pred njim.

— Zakaj bi ne uspeli? je ponavljal Mi-

chel Ardan. Zakaj ne bi dospeli na cilj? Žene naš sila. Ovir nimamo nobenih pred seboj. Pot ni zasuta s kamenjem. Prosta je, bolj prosta kakor pot ladje, ki se bori z morjem in pot balona, ki se bori z vтром! In če dospeta ladja in balon kamor hočeta, zakaj ne bi naša krogla dosegla cilja, kamor je namenjena?

— Dosegla ga bo, je rekel Barbicane.

— Že zato, da bo počastila ameriški narod, je dodal Michel Ardan — edini narod, ki je bil zmožen uresničiti tak načrt in edini, ki je lahko dal svetu predsednika Barbicanal Oh, saj res: kaj bomo pa zdaj počeli, ko nas nič več ne gloda nemir? Prav po kraljevsko se bomo dolgočasili.

Barbicane in Nicholl sta skomizgnila z rameni.

— Ne, ne, prijatelja, tudi na to sem mislil, je povzel Michel Ardan. Samo recita, kaj želita. Na razpolago vama je šah, damška igra, karte in domine.

— Kaj, je vprašal Barbicane, take igrčke si tudi vzel s seboj?

— Seveda, je odgovoril Michel, pa ne samo za našo zabavo, ampak s hvalevrednim namenom, da seznanim s temi igrami lunine prebivalce.

— Prijatelj moj, je rekel Barbicane, če je luna obljudena, potem so se pojavili na njej prebivalci že nekaj tisoč let, prej kakor na zemlji, kajti nobenega dvoma ni, da je to nebesno telo starejše kakor

naše. Če je torej prebivalstvo na luni staro že več sto tisoč let in če imajo Seleniti tudi človeške možgane, so izumili že vse, kar smo izumili mi in tudi že vse tisto, kar bomo mi izumili v prihodnjih stoletjih. Mi jih ne bomo naučili ničesar novega, ampak se bomo morali kvečjemu mi vsega učiti od njih.

— Kaj! je odgovoril Michel, po tvojem so imeli že take umetnike kakor so bili Fidija, Michelangelo ali Rafael?

— Da.

— In take pesnike, kakor so bili Homer, Virgi, Milton, Lamartine in Victor Hugo?

— Prepričan sem o tem.

— Filozofe kakor so bili Platon, Aristotel, Descartes in Kant?

— Nedvomno.

— Učenjake, kakor Arhimed, Evklid, Pascal in Newton?

— Prisegel bi, da so jih imeli.

— Kemike, kakor je bil Arnal in take fotografe kakor je bil Mentor?

— Čisto gotovo.

— Kako pa je potlej to, prijatelj Barbicane, da niso skušali navezati stikov z zemljo, če so ravno tako in še bolj civilizirani kakor mi? Zakaj nam niso poslali z lune izstrelka na zemljo?

— Kako pa veš, da tega niso storili? je resno odgovoril Barbicane.

— Posebno, je dodal Nicholl, ker je bilo to zanje veliko lažje kakor za nas, in

sicer iz dveh vzrokov: prvič zato, ker je privlačnost na površini lune šestkrat manjša kakor na površini zemlje in izstrelke lažje odleti; drugič pa zato, ker bi bilo treba ta izstrelke pognati samo 32.000 kilometrov daleč namesto 320.000 kilometrov in bi za to zadostovala desetkrat manjša sila.

— Zato, je povzel Michel, vprašam še enkrat. Zakaj tega niso storili?

— Jaz, je odvrnil Barbicane, pa ti ponavljam svoje vprašanje: kdo ti pravi, da tega niso storili?

— Kdaj?

— Pred tisoč leti, ko človeka še ni bilo na zemlji.

— In krogla? Kje pa je krogla? Kroglo bi rad videl.

— Prijatelj moj, je odgovoril Barbicane, pet šestin zemeljske oble pokriva morje. Če so torej izstrelili kroglo, govori pet tehtnih razlogov za to, da leži potopljen na dnu Atlantskega ali Tihega oceana. Razen če se ni zarila v kako razpoko v dobi, ko zemeljska skorja še ni bila zadosti trda.

— Moj stari Barbicane, je odgovoril Michel, ti pa res najdeš odgovor za vsako vprašanje in tvoji modrosti se klanjam. Vendar je še ena možnost, ki bi mi bila bolj všeč kakor druge: da so Seleniti zato, ker so starejši od nas, tudi modrejši in niso marali izumiti smodnika!

(Nadaljevanje sledi)

Trgovska hiša kvalitetnega blaga

LODRON

Zavese, preproge, tekači, prešite odeje, žimnice, posteljno perilo, ležalni stoli, talne obloge, posteljno perje.

Villach - Beljak, Lederergasse 12

Otroški vozički — Moško in damsko perilo — Hubertus plašči za otroke

Hans Thomasser

TRGOVSKA HIŠA

VILLACH, WIDMANNGASSE 32

Radio aparati

Šivalni stroji

Kolesa

V VELIKI IZBIRI

Radiohaus

KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodna plačila na obroke

Kauf gut!

Kauf billig!

Kauf bei **SAMONIG**

in Villach am Samonig-Eck

POZOR! Dobro preberite, predno kaj kupite!

Pri vseh vaših nakupih v vrednosti nad 200.— šil. pri firmah, ki so zgoraj navedene, vam povrnemo vozne stroške s področja Koroške ali vam pa plačamo naročnino za »Naš tednik-Kroniko« za 2 meseca. Pri večjih nakupih, kot je n. pr. pohištvo, radioaparati, pralni, šivalni ali kmetijski stroji, pa vam omogočamo ugodna plačila na obroke brez odbitkov. — Pošljite plačilni (blagajniški) blok o nakupljenem blagu in vozno karto ali pa ju osebno prinesite oglasnemu oddelku uprave našega lista v Celovcu, Viktringer Ring 26.

MÖBELHAUS**STADLER****KLagenfurt**

Theatergasse 4

Das Haus der guten Möbel

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

SW-MÖBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!

Štedilnike, peči kmetijske potrebšrine

ugodno in na obroke pri

Hans Wernig

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

ZA MATERINSKI DAN

kupite lepa darila po ugodnih cenah

BLAGO — PERILO — RUTE pri

L. Maurer

KLagenfurt, ALTER PLATZ 35

Oglašuj v našem listu!

Unerreicht im Preis!

Vom Erzeuger zum Verbraucher!

FREMDENZIMMER-AUSSTELLUNG

zahlreiche Modelle, modern, formschön,

ab **S 1480.-**

Kostenlose Beratung und Zustellung — bequeme Teilzahlung

VÖLKER - MÖBEL

KLagenfurt, Villacher Ring 47 • Telefon 57-25

Radlmayer pomaga varčevati!Theresienthaler-
tkanina pri**RADLMAYR**

BELJAK - VILLACH

Wählen Sie schon jetztIHRE FREMDENZIMMER
denn jetzt können wir noch prompt
auch große Bestellungen ausliefern!**Die F.R.C.-Vorteile:**

- Eigene Erzeugung, daher preiswerter
- Zustellung kostenlos
- Sonderrabatt für Fremdenbetriebe

FERCHER-REICHMANN & CIE
MÖBELFABRIK - VILLACHStrokovna trgovina za umetne cvetlice, mirte in
damske klobuke**Grinzel**

KLagenfurt, Alter Platz 34

PFAFF *Reparaturdienst*

SIVALNI IN PLETILNI STROJI

GrundnerKLagenfurt, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

IHR GELD ist es, das Sie sparen...

IHR GELD ist es, das Sie wertbeständig anlegen...

IHR VERGNÜGEN ist es, das Sie sich bereiten...

WENN Sie die richtige Wahl treffen!

Steyr-Fiat-Puchbringen auch für Sie das passende Fahrzeug!
Der überaus günstige Steyr-Werkskredit erleichtert Ihnen die Anschaffung.

STEYR-FIAT 600, der meistgekauft Kleinwagen der Welt	S 29.500.-
STEYR-FIAT 1100 R (43 PS, 4 Türen, 5 Sitze)	S 39.800.-
STEYR-FIAT 1100 R Luxus (50 PS, Liegesitze, überkomplette Ausstattung)	S 41.900.-
STEYR-FIAT 1200 Grand' Vue (58 PS, 140-150 km/h)	S 48.800.-
PUCH 500 (16 PS, der robuste Bergsteiger)	S 24.200.-

Leistung, Straßenlage, Bergfreudigkeit sind weltbekannt
Preise und Ausstattung sind Sensation

Es berät Sie gerne und unverbindlich die

Vertretung für Kärnten

Thomas Bohrer

KLagenfurt, Villacherstrasse 29

KLagenfurt 10.-Oktoberstr.
(neben Kino Prechtl)**Filmska ocena**

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrejšo mladino; IV = le za odrasle; IVb = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

DOBRLA VES

Sobota in nedelja, 25. in 26. IV.: ...und nichts als die Wahrheit (IV). — Sreda, dne 29. IV.: Vulkan in Blut (IV).

SINCA VES

Sobota, dne 25. IV.: Das Donkosakenlied (III). — Nedelja, dne 26. IV.: Skandal in Ischl (IV+).

BOROVLE

Sobota, dne 25. IV.: Polikuschka (III). — Nedelja, dne 26. IV.: Gruss und Kuss vom Tegernsee (IV). — Torek, dne 28. IV.: Gegen Tod und Teufel (IV). — Četrtek, dne 30. IV.: Heimweh, Stacheldraht und gute Kameraden (IV).

ST. JAKOB V ROZU

Sobota in nedelja, dne 25. in 26. IV.: Schicksal am Matterhorn (III). — Sreda, dne 29. IV.: Mann im Feuer (III). — Petek, dne 1. maja: Der k. u. k. Feldmarschall (IV).

Jezikoslovec

Prvošolec (očetu): »Oče, kaj pa je matrona?«

Oče: »Matrona? To je stara, častljiva gospa, ko naša stara mama.«

Prvošolec: »Tako? In stari oče? Je pa patrona, kajne?«